

PÄIHDEKULTTUURISTA HOITOON

Toipujien selviytymistarinoita

Robert Koski

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Helsinki

Hoitotyön koulutusohjelma

Terveystieteiden AMK

TIIVISTELMÄ

Robert Koski, Päihdekulttuurista hoitoon, Toipujien selviytymistarinoita. Helsinki, kevät 2010, 83 s.

Diakonia ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma, terveydenhoitaja (AMK).

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mitkä tekijät ovat vaikuttaneet lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon hakeutumiseen ja miten ammattilaiset ovat vaikuttaneet valintaan.

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla viittä päihteetöntä elämää elävää toipujaa, jotka ovat olleet lääkkeettömässä pitkäaikaisessa yhteisöhoidossa. Aineisto kerättiin vuonna 2009 teemahaastattelun ja narratiivisen haastattelun menetelmin. Aineisto litteroitiin ja litteroidusta materiaalista rakennettiin viiden eri toipujan tarina hoitoon hakeutumisesta ja ohjautumisesta. Tarinoissa nousee esiin tekijät, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen tarinat on jaettu tutkimuskysymysten mukaisesti teemoihin ja ne on tyypitelty teeman mukaisesti.

Toipujien haastatteluista kootut tarinat osoittavat että polku lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon on jokaisella haastateltavalla yksilöllinen. Toipujien tarinoista on löydettävissä kuitenkin samankaltaisia tekijöitä jotka ovat vaikuttaneet hoitoon hakeutumiseen. Toipujien tarinoista selviää, että ammattilaisten hoitoon ohjaus ja tuki hoitoon ohjauksessa, on kirjavaa. Tarinoista nousee esiin myös yllättäviä yksittäisiä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet toipujan hoitoon hakeutumiseen. Toipujien tarinoista voi tehdä johtopäätöksen, että hoitoon hakeutumiseen vaikutta useat erilaiset yksilölliset tekijät, joita ei pysty täysin ennakoimaan. Tästä syystä päihderiippuvaisten yksilölliseen elämäntilanteeseen olisi kiinnitettävä huomiota, silloin kun hän hakeutuu hoitoon tai häntä ohjataan hoitoon.

avainsanat: Lääkkeetön hoito, yhteisöhoito, riippuvuus, addiktio, päihdetyö, hoitoonohjaus, hoito, laadullinen haastattelututkimus, narratiivisuus,

ABSTRACT

Robert Koski,

From drug culture to treatment, recovers survival stories.

83 p. Language: Finnish, Helsinki, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences, Nurse degree programme in Nurse and Public healthcare nurse training. Degree: Bachelor of Nursing and Public Healthcare nursing.

The purpose of the research is to find out what factors have led the recoverers to seek medication free long-term community treatment and how professionals have influenced the choice. The thesis material was gathered through interviewing five recoverers now living a sober life, who have been in medication free long-term community treatment. The thesis material was gathered in 2009 through theme interview and narrative interview methods. The material was transcribed and based on the transcriptions five different recoverers stories of seeking treatment and treatment guidance were created. From the stories stands out the causes that answers the research questions. After this the stories were divided under the research question themes and set into different types according to the theme.

The stories gathered from the recoverer's shows that the path to medication free long-term community treatment is unique according to the individual. Similar factors can still be found that have affected the seeking of treatment. The research shows that the influence and support of professionals is very vivid, when the recoverers have been seeking treatment. Surprising individual factors that have influenced the seeking of treatment can also be found. From the recoverer's stories can be made the conclusion that, influences affecting the seeking of treatment consist of many individual factors that can not fully be predicted. Because of this reason attention should be set on the individual life situation of the addict when he or she seeks treatment and is supported to seek treatment.

Key words: medication free treatment, community treatment, substance abuse, addiction, treatment guidance, qualitative theme interview,

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET JA NIIDEN TULOKSET	7
3 LÄÄKKEETÖN HOITO	9
3.1 Lääkkeettömän hoidon kulmakiviä	10
3.2 Lääkkeetön yhteisöhoito	11
4 RIIPPUVUUS JA ADDIKTIO	12
4.1 Lääketieteellinen viitekehys päihderiippuvuudesta	13
4.2 AA:n ja NA:n viitekehys päihderiippuvuudesta	13
4.3 Psykologisia viitekehyksiä päihderiippuvuudesta.....	14
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	15
5.1 Mitkä tekijät johtivat valitsemaan lääkkeettömän yhteisömuotoisen hoidon?	17
5.3 Miten ammattilaiset ovat vaikuttaneet valintaan?	17
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON HANKINTA	18
6.1 Teemahaastattelu	19
6.2 Narratiivinen haastattelu	20
6.3 Haastatteluaineiston keruu	21
6.3.1 Harjula.....	22
6.3.2 Haastateltavat	22
6.4 Haastatteluiden litterointi	24
6.5 Aineiston analysointi.....	24
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	27
7.1 Haastattelu 1	27
7.2 Haastattelu 2.....	36
7.3 Haastattelu 3.....	48
7.4 Haastattelu 4.....	56
7.5 Haastattelu 5.....	61
7.6 Tarinoiden teemat ja tyypit	65
7.7 Mitkä tekijät johtivat valitsemaan lääkkeettömän yhteisömuotoisen hoidon?	65

7.7.1 Käännekohtat.....	67
7.7.2 Huumekulttuurista pois	68
7.7.3 Vertaistuki	68
7.7.4 Vankilaa pakoon	69
7.7.5 Oman pohjan löytäminen	69
7.7.6 Lähellä kuolemaa	70
7.7.7 Pelko.....	70
7.7.8 Päihteettömyys	71
7.8 Miten ammattilaiset ovat vaikuttaneet valintaan?.....	71
7.8.1 A-klinikan työntekijät	72
7.8.2 Katkaisuhoidon työntekijät	73
7.8.3 Poliisit	73
7.8.4 Terveystenhoitaja.....	74
7.8.5 Synnytysosaston työntekijät.....	74
7.8.6 Psykologi.....	74
7.8.7 Mielenterveystoimiston työntekijät.....	75
7.8.8 Opettaja	75
8 LUOTETTAVUUS JA EETTISET KYSYMYKSET	76
9 POHDINTAA	78
LÄHTEET.....	81

1 JOHDANTO

Pyrin tutkimuksessani selvittämään syitä ja tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet siihen, miksi huumeriippuvaiset ovat lähteneet lääkkeettömään pitkäaikaiseen hoitoon. Tutkimukseni tuo esiin huumeriippuvaisten yksilölliset polut kohti hoitoon hakeutumista heidän tarinoidensa muodossa. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä. Suomessa suositetaan tällä hetkellä nopeita interventioita myös päihderiippuvuuden hoidossa. Kalliolan setlementti on talo, joka tarjoaa myös lääkkeetöntä pitkäaikaista päihdehoitoa. Se oli vuonna 2009 lakkauttamisuhan alla ja osa sen toimintaa on jouduttu karsimaan vuonna 2010. (Kalliolan setlementti 2010.) Suomessa huumeriippuvaisten hoito on jaettu usein kahteen osa-alueeseen, puhutaan lääkkeellisestä ja lääkkeettömästä hoidosta. Kummatkin ovat yhtälailla tärkeitä ja olennaisia suomalaisen huumeongelman hoidossa. Huumeongelma on rakenteeltaan monimutkainen ja koskettaa usein kaikkia elämänalueita, jolloin tuen sekä hoidon tarve on kokonaisvaltainen etenkin, jos tavoitteena on huumeista irtautuminen ja päihteetön elämä. Päihteettömyys vaatii irrottautumista päihdekulttuurista, vastuunottamista, rajojen asettamista, uusien arvojen sekä normien rakentamista omaan elämään. Lääkkeetön hoito, joka käsittelee kokonaisvaltaisesti päihdeongelmaisen haasteita, on kyennyt vastaamaan tähän tavoitteeseen hyvin. Etenkin pitkäaikaisella yhteisömuotoisella lääkkeettömällä hoidolla on saatu erittäin hyviä tuloksia. (Kaipio, 2008d.) Ammattimaisella ja hyvin toteutetulla lääkkeettömällä yhteisöhoitolla on ollut hyviä tutkimustuloksia maailmalta. Eri tutkimukset osoittavat, että jopa 50–80 % on päässyt päihteistä eroon lopullisesti 4–5 vuoden seurantatutkimuksissa. (Kaipio, 2008b.)

Miksi osa huumeidenkäyttäjistä valitsee pitkäaikaisen yhteisömuotoisen hoidon ja minäkalaiset tekijät ovat tämän valinnan takana? Onko ammattihenkilöillä mahdollisuus tukea motivaatiota hakeutua lääkkeettömään yhteisömuotoiseen hoitoon entisen huumeiden käyttäjän näkökulmasta? Tässä tutkimuksessa pyrin löytämään näihin kysymyksiin vastauksia. Tutkimukseni keskeisenä aineistona toimivat entisten huumeiden käyttäjien haastattelut. Haastattelin tätä tutkimusta varten viittä nykyistä toipujaa Harjulan yhteisöstä Helsingistä. Tutkimus antaa tietoa lääkkeettömän pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon hakeutumisesta sekä sen tarpeesta. Tutkimus tuo toipujien äänen kuuluviin. Pyrin tutkimuksessa olevien haastattelujen avulla avaamaan nykyisten toipujien kokemuksia

heidän elämästään. Tarkastelen haasteluiden kautta sitä hetkeä, jolloin he ovat tehneet päätöksen hakeutua pitkäaikaiseen lääkkeettömään hoitoon. Tutkimus tuo esiin myös hoitoon hakeutumisen erilaisia syitä ja polkuja, toipujien selviytymistarinoiden kautta. Tutkimuksessa käsitellään hoitoon hakeutumista ja ohjausta, joka on myös vahvasti osa sairaanhoidollista ja terveydenhoidollista osaamista.

2 AIKAISEMMAAT TUTKIMUKSET JA NIIDEN TULOKSET

En ole löytänyt tutkimusta tai teosta, joka käsittelee täysin samaa aihetta, kuin mitä olen tutkimassa. Esittelen tässä luvussa tutkimuksia, joita olen käyttänyt tukenani ja jotka kuitenkin ovat erittäin lähellä niitä tutkimuskysymyksiä, joita omassa tutkimuksessani käsittelem.

Hännikäinen-Uutelan (2004) väitöskirja *Uudelleen juurtuneet* on ollut tärkeä lähdekirja työssäni. Väitöskirja tutkii lääkkeetöntä päihdekuntoutusyhteisöä. Sen tavoitteena on ollut tutkia, miksi huumeriippuvaiset aloittivat huumeidenkäyttönsä, minkälainen prosessi addiktion kehitys oli ja mitkä olivat pääasialliset tekijät, jotka yhteisöhoidossa auttoivat huumeriippuvaista toipumaan. Tutkimus on laadullinen ja siinä on käytetty osallistuvaa tarkkailua, avoimia strukturoimattomia haastatteluita sekä erilaisia dokumentteja vastausten löytämiseksi. Tutkimus tuo esiin, että sosiaalisilla kytköksillä on selkeä merkitys huumeiden käytön aloittamisessa ja addiktiksi tulemisessa. Tutkimus osoittaa, että sosiaalisilla suhteilla on merkitystä päihteiden käytön aloittamiseen, sen lopettamiseen sekä siitä toipumiseen. Tutkimus osoittaa, että yhteisöhoidossa merkittävin tuki on vertaistukiryhmä. Tietoinen interventio yhteisöhoidossa mahdollistaa muutoksen ryhmän ja henkilökunnan tuella. Muutos on kuitenkin mahdollinen ainoastaan, jos asiakas osallistuu aktiivisesti kaikkeen yhteisön toimintaan. Tutkimuksessa tuodaan esiin, että toipuminen on myös yksilöllistä ja että yhteisö ei pysty tukemaan vakavista mielenterveyshäiriöistä kärsiviä asiakkaita. (Hännikäinen-Uutela, 2004.)

Ymmärtääkseni suomalaisen yhteisöhoidon rakennetta, olen tarkastellut myös Eija Kilgastin opinnäytetyötä, jossa hän käsittelee näkövammaisten kuntoutujien kuntoutumisprosessia avomyllyssä. Tutkimuksessaan hän arvioi päihdekuntoutusprosessia sekä kun-

toutusta edistäviä ja haittaavia tekijöitä kuntoutujien, heidän läheisten sekä työntekijöiden näkökulmasta katsoen. Tutkimuksessa hän selvittää myös kehittämisen tarpeita. Tutkimus on laadullinen ja siinä on käytetty teemahaastattelua tiedon keruuseen. Tutkimuksesta selviää, että näkövammaisten huumeriippuvaisten pääasiallinen ongelma on huumeriippuvuus, ei näkövamma. Tutkimus osoittaa, että näkövammaisella on yhtäläiset mahdollisuudet päihdekuntoutumiseen kuin ihmisellä, jolla on normaali näkö. Edellytyksenä on, että hänelle tarjotaan samaa tietoa kuin ei vammautuneelle henkilölle. Avainasemassa on päihdetyöntekijä, jonka osaaminen pitäisi olla riittävä näkövammaisen ohjaamisessa. Tutkimus osoittaa myös, että näkövammaisten lähiomaiset kärsivät jonkin verran enemmän kuin ei-vammautuneiden huumeriippuvaisten lähiomaiset. Teos on siinä mielessä merkittävä myös tutkimukseni osalta, että myllyhoito järjestää pitkäaikaista lääkkeetöntä hoitoa päihdekuntoutujille. (Kilgast 2006.)

Olen käyttänyt kirjaa *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa* saadakseni kuvaa huumeidenkäyttäjän arjesta. Kirjaan on kasattu erilaisia artikkeleita, jotka käsittelevät huumeongelmaa narkomaanin, poliisin, lainsäädännön sekä yhteiskuntatieteilijän näkökulmasta. (Hakkarainen & Kaukonen 2002.) Jussi Perälän tutkimus huumeiden käyttäjien arjesta on osa kirjaa. Se on osallistuvan tarkkailun kautta toteutettu etnograafinen tutkimus huumeiden käyttäjien arjesta. Tutkimus tarkastelee narkomaanien arkista todellisuutta. Tutkimusmenetelmänä on käytetty epämuodollisia haastatteluita, keskustelua ja osallistuvaa havainnointia. Perälä on käyttänyt nauhurin ja paperimuistiinpanojen lisäksi muistelua aineiston keruuseen. Tutkimuksesta selviää, että amfetamiinia ja heroiniä pääasiallisesti käyttävien huumeriippuvaisten huumeekulttuuri ei ole mitenkään erityisen järjestäytynyt. Tutkimus osoittaa, että kovien huumeiden sekakäyttö on yleistä ja että valtaosa näistä huumeidenkäyttäjistä ei pidä kannabista huumeena. Monilla tutkittavilla oli kokemuksia hoitojärjestelmästä ja he kokivat, että ne olivat liian samanlaisia eivätkä vastaa huumeidenkäyttäjän yksilöllisiin tekijöihin. Tutkimus osoitti myös, että tässä ryhmässä ulkomaalaisten osuus huumemarkkinoilla on suhteellisen pieni. Tutkimuksesta selviää, että lääkekorvikkeisiin jää huumeidenkäyttäjien mielestä samalla tavalla koukkuun kuin varsinaisiin huumeisiin. Huumeiden käyttäjät osallistuivat jonkinasteiseen rikolliseen toimintaan rahoittaakseen huumeiden käyttöönsä. Tutkimus osoittaa, että huumeekulttuuri on erittäin sosiaalinen. Tutkimuksen mukaan miehet pyörittävät pääasiallisesti huumeiden käyttäjien alakulttuuria. (Perälä 2002.)

Arja Ruisniemen (2006) väitöskirja *Minäkuvan muutos päihderiippuvuudessa* on toiminut yhtenä lähteenä tutkimuksessani. Ruisniemi on tutkinut päihderiippuvuudesta toipumista minäkuvan kautta. Tutkimus on laadullinen ja tutkimusmenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Haastatteluita on tehty kuntoutuksen alkaessa, sen aikana sekä yhden ja kahden vuoden välillä kuntoutuksen jälkeen. Tuloksia on analysoitu sekä teemoiteltu diskurssianalyysin ja narratiivisen analyysin avulla. Tutkimus tuo esiin, että kuntoutujat ovat yleensä avoimempia kuntoutuksen jälkeen kuin kuntoutusta ennen. Kuntoutujat eivät koe ulkopuolisia ihmisiä enää uhaksi vaan voimavaraksi. Kuntoutujien minäkuva on muuttunut joustavammaksi ja he ovat kyenneet suhtautumaan lempeämmin itseensä sekä toisiin ihmisiin. Tutkimus osoittaa, että yhteisöhoidossa oleminen koettiin haastavaksi, vallankäytön ja piikittelyksi koetun käytöksen vuoksi, mutta että yhteisön tiukkuus sekä ryhmän palaute tuki kuitenkin omaa kuntoutusta. Tutkimus osoittaa myös, että haastatteluissa, jotka oli tehty hoidon jälkeen, osa haastateltavista piti edelleen voimakkaasti kiinni addiktin identiteetistä ja osa oli luopunut siitä. Henkilöt, jotka pitivät kiinni addiktin identiteetistä, elivät päihteetöntä elämää ja heillä oli retkahduksen kokemuksia. Henkilöt, jotka eivät pitäneet kiinni addiktin identiteetistä, olivat muuttaneet suhtautumistaan päihteisiin joustavammaksi kuin mitä AA:n 12 askeleen ohjelma asian määrittää. (Ruisniemi 2006.)

3 LÄÄKKEETÖN HOITO

Tavoitteenani ei ole verrata lääkkeellistä ja lääkkeetöntä hoitoa. Näen, että lääkkeellisellä hoidolla on yhtäläillä tärkeä osa huumeongelman hoidossa kuin lääkkeettömälläkin hoidolla. Mielestäni asia kiteytyy erityisen hyvin Kalevi Kaipion (Kaipio 2008a) seuraavassa tekstissä.

On erittäin tärkeää, että huumeongelmaa ja -hoitoa tarkastellaan mahdollisimman objektiivisesti tosiasioiden ja erityisesti tieteellisten faktojen pohjalta vailla tunteilua ja asenteellisuutta. Kyse on sen verran vakavasta ongelmasta, että kaikki keinot ja myönteisesti vaikuttavat hoitomuodot on saatava maksimaaliseen käyttöön ongelman hoitamiseksi.

Sen vuoksi on tärkeää, että tieteellisiin faktoihin pohjaten eri hoitomuotoja tarkastellaan mahdollisimman monipuolisesti.

Lääkkeellistä hoitoa voidaan pitää tehokkaana erityisesti silloin, kun se yhdistetään lääkkeettömään hoitoon. Kaipio kuitenkin näkee, että lääkkeellisellä hoidolla olisi tulevaisuudessa vähemmän sijaa päihdeongelman hoidossa. (Kaipio 2008a.)

3.1 Lääkkeettömän hoidon kulmakiviä

Jos tavoitteena on päihteyttömyys, on päihdeongelmasta selviytyminen ensisijaisesti uudenlaiseen elämään oppimista. Lääkkeettömässä hoidossa huumeongelma nähdään kokonaisvaltaisesti ongelmana. Jos hoito on uudenlaiseen elämään oppimista, olisi hoidon myös otettava huomioon kaikki mahdolliset tekijät. Huumeiden käyttäjän on jätettävä entinen elämäntapansa sekä usein sosiaalinen toimintaympäristönsä. Hänen on muutettava asenteitaan, arvojaan sekä käytöstään. (Kaipio 2008b.) Prosessi on siis laaja koko ihmisen sisäisen ja ulkoisen toimintaympäristön kattava. Huumeriippuvaisen on jätettävä entinen elämänsä ja kyettävä muuttamaan elämänsä merkittävästi. Huumeongelmaan liittyy usein sosiaalisesti epäsovinnaista käyttäytymistä sekä rikollisuutta, joka on saattanut jatkua vuosia. (Kaipio 2008a.) Tästä syystä muutosprosessi on haastava.

Jussi Perälä (2002) tuo tutkimuksessa ilmi, että useat narkomaanit kokevat aluksi syyllisyyttä elämäntavastaan. Myöhemmin syyllisyys häviää ja narkomaanina olemisesta tulee osa omaa identiteettiä, osa on jopa ylpeitä omasta rikollisesta urastaan ja taustastaan. (Perälä 2002, 108–109.) Prosessi lyhykäisyydessään kertoo mielestäni siitä, että ihminen identifioituu narkomaaniksi ja hyväksyy tämän identiteetin loppujen lopuksi osaksi minäkuvaansa. Lääkkeetön yhteisöhoito tarjoaa mahdollisuuden nähdä tämän ja muuttaa rikollisiin normeihin sekä arvoihin perustuvan minäkuvan. (Murto 1997, 67).

3.2 Lääkkeetön yhteisöhoito

Yhteisöhoitoon lähteminen tarkoittaa pitkäaikaista sitoutumista hoitoon, jossa omaa elämän hallintaa rajoitetaan merkittävästi. Hoitopaikassa yleensä asutaan ja yhteydenpitoa ulkomaailmaan valvotaan ja rajoitetaan. Hoidon aikana ei ole mahdollista käydä töissä eikä opiskella. Hoidossa olevan päivää ohjaa ennalta määrätty ohjelma, josta omatoiminen poikkeaminen johtaa rangaistukseen. (Murto 1997, 110–113.) Tästä syystä omaa motivaatiota hoitoon lähtemisessä pidetään tärkeänä. Huumeiden käyttäjillä ja alkoholisteilla on omat yhteisönsä, koska näiden ihmisten päihdekulttuurissa on eroja, joiden takia heitä on vaikea yhdistää. Lääkkeetön yhteisöhoito tarkoittaa täysin päihdeetöntä hoitoa, tupakanpolto tosin saatetaan sallia. Ongelmana nähdään päihdekulttuuri, josta päihteiden käyttäjä on lähtöisin, ei niinkään itse päihdettä. Päihteen käyttäminen tarkoittaa päihdekulttuuriin palaamista (Kennard 1998, 80–81, 85.) Päihdekulttuuri sitoo usein ihmisen rakentamaan itselleen ajatusmallin, jolla hän suojautuu sekä muilta että itseltään. Yhteisössä tämä malli riisutaan ja ihmiselle tarjotaan mahdollisuus kohdata itsensä sellaisena kuin hän on turvallisessa ympäristössä. (Murto 1997, 67.)

Lääkkeetön hoito voi onnistua ainoastaan, jos ihminen on motivoitunut muutokseen. Yhteisöhoidossa keinona käytetään motivoivaa haastattelua, jonka taustalla toimii muutoksen psykologia. Motivoivassa haastattelussa vältetään ihmisen leimaamista esimerkiksi narkomaaniksi tai sairaaksi, koska sen katsotaan toimivan esteenä muutokselle. Motivoivan haastattelun prosessi on pitkä ja sillä saadaan laaja kuva päihteidenkäyttäjän ongelmakäyttäytymisestä. Yksilöä vastuutetaan asettamalla vastakkain nykyinen ongelmakäyttäytyminen sekä haastattelun tuoma tietoisuus käyttäytymisen seurauksista. (Kalevi 2008, c.) Oman päihdekäyttäytymisen myöntäminen, tunnistaminen ja hyväksyminen on tärkeää ja olennaista, jotta muutosta voi tapahtua. Pääasiallisesti kaikki toiminta tapahtuu ryhmässä ja päihderiippuvainen rakentaa itselleen kuvan omasta riippuvuudestaan myös ryhmän tuella. Ihminen sidotaan yleensä jo alkuvaiheessa mukaan AA- ja NA-ryhmiin. (Murto 1997, 111) Vertaistukea käytetään tehokkaasti yhteisöhoito-terapiaistunnoissa. Vertaisryhmä etsii vastauksia päihdeongelmaisen tilanteeseen yhdessä päihderiippuvaisen kanssa. Vertaisryhmä asettaa muutosvaatimukset, kannustaa, motivoi sekä ohjaa päihdeongelmaista. Terapeutti ei anna itse suoria ohjeita ongel-

man hoitamiseen. (Kalevi 2008c.) Yhteisöhoito on siis kokonaisvaltaista hoitoa, johon omalla hoitomyönteisyydellä ja sitoutumisella on keskeinen merkitys.

4 RIIPPUVUUS JA ADDIKTIO

Riippuvuus ja addiktio voidaan nähdä toisistaan eriävinä käsitteinä. Riippuvuus voi käsitteenä tarkoittaa myös ilmiöitä, joita ei mielletä ihmiselle tai ihmisille vahingolliseksi. Pieni vauva on esimerkiksi riippuvainen hoidosta ja huolenpidosta, jotta hän selviytyy, kasvaa ja kehittyy normaalisti. Addiktiolla tarkoitetaan pääsääntöisesti riippuvuutta, joka on ihmiselle, tai ihmisille, haitallista tai vahingollista. Voidaan puhua esimerkiksi addiktiivisesta käytöksestä, mutta yhtälailla voidaan puhua riippuvuuskäyttäytymisestä. Kummallakin edellä mainitulla käsitteellä tarkoitetaan haitallista käyttäytymistä, jonka säätely tuottaa ihmiselle suuria vaikeuksia. (Koski-Jännes 1998, 24-26, 28.) Mielestäni voidaan myös ajatella, että riippuvuus on yläkäsite ja addiktio sen negatiivinen ilmenemismuoto.

Tässä työssä käytän pääsääntöisesti käsitettä huume- tai päihderiippuvuus, jolla tarkoitan riippuvuuden negatiivista ilmenemismuotoa, keskeistä on myös, että riippuvuuden kohteena ovat nimenomaan päihteet. Lähteisiin pohjaten saatan myös käyttää käsitettä addiktio, jolloin tarkoitan edellä mainittua ilmiötä. Pääsääntöisesti puhun toipujista, joilla tarkoitan huumeriippuvaista ihmistä, joka ei enää käytä huumaavia aineita tai on hoidossa, toipumassa huumeriippuvuudestaan. Saatan käyttää myös sanaa narkomaani, lähteisiin pohjaten, jolloin viittaa yleensä ihmiseen, joka vielä käyttää huumaavia aineita ja elää päihdekulttuurissa. Haastatteluissa saatetaan käyttää myös päihdyttävien aineiden nimiä tai slangikieltä, jolla viitataan päihteisiin ja päihderiippuvuuteen. Riippuvuus voidaan nähdä monesta eri viitekehyksestä, jotka käyn pääpiirteittäin läpi seuraavaksi. On tärkeää ymmärtää että, tutkimuksen kannalta olennaista on kuitenkin se, miten toipujat itse kokevat oman riippuvuutensa, kun he ovat tehneet päätöksen hakeutua pitkäaikaiseen yhteisömuotoiseen hoitoon (Koski-Jännes 1998, 22). Mielestäni on tärkeää tuoda esiin erilaisia viitekehyksiä, joilla voimme ymmärtää päihderiippuvuutta, omasta mielestäni niissä jokaisessa on jotain todenmukaista, mutta mielestäni yksikään niistä ei sellaisenaan riitä selittämään koko ilmiötä. Koen, että ne usein täydentävät toi-

nen toisiaan ja kokonaisuuden hahmottamiseksi on hyödyllistä tunnistaa erilaiset viitekehykset. Myös aiemmassa aiheeseen liittyvässä tutkimuksessa on tuotu esiin erilaisia päihderiippuvuuden viitekehyksiä.

4.1 Lääketieteellinen viitekehys päihderiippuvuudesta

Lääketieteessä käytetään usein käsitteitä päihteiden väärinkäyttö, päihderiippuvuus ja päihdesairaus. Päihderiippuvuudella tarkoitetaan kemiallista riippuvuutta aineeseen. Lääketieteessä riippuvuutta aiheuttavalla aineella voidaan tarkoittaa myös esimerkiksi kahvia, johon voi syntyä riippuvuus. Riippuvuuden on katsottu herkistävän mielihyvä-rakenteita ihmisessä ja tästä syystä altistavan saman tai jonkin toisen huumausaineen väärinkäytölle. Riippuvuuden ajatellaan kehittyvän ehdollisen oppimisen kautta. Tästä syystä riippuvuuskäyttäytymistä voidaan heikentää estämällä sitä vahvistavat positiiviset mielihyvän kokemukset. Lääketieteessä nähdään päihderiippuvuus sairauden kontekstissa. Päihderiippuvuudella on DSM-IV sekä ICD-10 luokitukset sekä kriteerit. (Heinäjä; Kuoppasalmi & Lönnqvist, Jouko 1999, 369, 374, 376–377.) Tässä työssä tarkoitan päihteellä pääsääntöisesti laittomia päihdyttäviä aineita, mutta myös laillisia päihdyttäviä aineita kuten alkoholia ja lääkkeitä. En lähesty aihetta merkittävästi lääketieteellisestä näkökulmasta, koska painopisteeni on lääkkeettömään hoitoon hakeutumisessa.

4.2 AA:n ja NA:n viitekehys päihderiippuvuudesta

Anonymous Alcoholics ja Narcotics Anonymous filosofialla on suuri merkitys yhteisöhoitossa ja kaikki tuntemani lääkkeetön yhteisöhoito painottaa sekä AA- että NA-filosofiaa. AA- ja NA-filosofiassa ihminen nähdään henkisenä olentona. Henkisyys tarkoittaa AA- ja NA-filosofiassa intuitiivista kyselyä omasta olemassaolosta. Hengellisyys nähdään käsitteenä, joka ei ole sidottu uskonnollisuuteen tai uskontoon, vaan se on ulottuvuus, joka jokaisella ihmisellä on. (Ruisniemi 2006, 17.) NA luonnehtii riippuvaisen olevan ihminen, mies tai nainen, jonka elämää hallitsee huumeet. NA tuo esiin myös ajatuksen parantumattomasta sairaudesta, joka johtaa laitoshoitoon, vankilaan ja

kuolemaan. (Narcotics anonymous, world services 2010a.) NA käyttää huumeriippuvuudesta termiä addiktio tai addikti. Addiktiin on saatava huumetta mihin hintaan hyvänsä, vaikka hän vahingoittaisi muita ja itseään. Addikti ei kykene hallitsemaan omaa elämäänsä eikä kantamaan siitä vastuuta, tästä syystä hän on itse omien ongelmien lähde. (Narcotics anonymous, world services 2010b.) NA-filosofiassa nähdään tärkeäksi, että ihminen itse määrittää onko hän addikti vai ei. Toipumisen kannalta on tärkeää, että ihminen itse myöntää, että hänellä on huumeongelma, vasta tämän jälkeen toipuminen voi alkaa. (Narcotics anonymous, world services 2010c.) Myllyhoidon Minnesota-mallissa, joka perustuu AA-filosofiaan, nähdään päihderiippuvuus sairautena. Olennaista on, että asiakas oppii elämään sairautensa kanssa ja hallitsemaan sitä. (Kilgast 2006, 18–19.) AA:n ja NA:n määritelmä on mielestäni suhteellisen liberaali, se ei ole vahvasti sidottu mihinkään kontekstiin ja se antaa tästä syystä mielestäni päihderiippuvaiselle mahdollisuuden tarkastella omaa päihderiippuvuuttaan asteittain. Päihderiippuvaisen ei tarvitse leimautua heti sairaaksi, riittää, että hän kokee tarvitsevansa tukea päihderiippuvuuteensa.

4.3 Psykologisia viitekehyksiä päihderiippuvuudesta

Psykoanalyttisessä viitekehyksessä ajatellaan, että päihderiippuvainen on epäonnistunut kehittämään sisäisen kontrollijärjestelmän. Hän on riippuvainen ulkoisesta ympäristöstä tyydyttääkseen sisäiset tarpeensa. Ajan mittaan ihmisestä tulee riippuvainen päihdeiden tuomasta kontrollista. Hänen on myös vaikea ilmaista tunteitaan sekä nimetä niitä. Behavioristisessa viitekehyksessä nähdään, että ihminen on ehdollistunut päihdeiden käyttöön. Ehdollistuminen on niin voimakasta, että se syrjäyttää kaiken muun toiminnan ajan mittaan. Päihde palkitsee tehokkaammin kuin mikään muu toimintamalli ja riippuvainen nähdään käyttäytymismallinsa uhrina. Behavioristisessa ajattelussa keskeistä on käyttäytymismalleihin keskittyminen ja retkahdusten ehkäisy. Kognitiivisessa psykologiassa taas päihderiippuvaisen käyttäytymistä ei nähdä kontrollin menetyksenä. Päihdeiden käyttö on kognitiivisen psykologian mukaan tarkoituksellista ja toiminnalla on päämäärä. Kognitiivisessa ajattelussa kyse on itsesäätelystä, päihderiippuvuus nähdään sellaisena itsesäätelynä, joka esiintyy yhteisölle ongelmana. Itsesäätely voi olla liian tiukka tai se voi olla epärealistinen. Kognitiivisessa lähestymistavassa pyritään vaikut-

tamaan ihmisen ajatteluun niin, että hän tulee tietoiseksi omasta toiminnastaan ja kykenee näin vaikuttamaan siihen.

On myös olemassa biopsykologinen viitekehys riippuvuuteen. Tällöin päihderiippuvuus nähdään eräänlaisena ansana. Biopsykologisessa mallissa keskitytään ajatusten ja toiminnan ristiriitaisuuden tarkasteluun sekä aivotoiminnan neurofysiologiseen toimintaan. Ajatellaan, että päihderiippuvuutta ylläpitää välittömän tietoisuuden ulkopuoliset prosessit ja aivokemialliset reaktiot. Päihderiippuvaisen käytöksen katsotaan johtuvan päihteen välittömästä positiivisesta palautteesta, joka johtaa siihen, että päihderiippuvaisen ajattelu ja toiminta pikkuhiljaa fiksoituu yhä syvemmin päihteen käyttämiseen. Prosessin ei katsota tarvitsevan tietoista suunnittelua, vaan se tapahtuu spontaanisti. Biopsykologisessa mallissa ajatellaan, että kierteen katkaiseminen ja säätely on mahdollista, mutta se vaatii tietoista keskittymistä. (Ruisniemi 2006, 17–19.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimus on kvalitatiivinen. Tutkimuksessa käytetään ennalta määriteltyä marginaaliryhmää, otokset eivät ole satunaisotoksia väestöstä. Tutkimuksella on lupa elää ja muuttua tarpeen vaatiessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa painottuu enemmän tutkijan havainnot tutkittavista kuin mittausvälineiden, esimerkiksi kyselyiden, käyttö. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että tutkittavien ääni ja näkökulmat nostetaan esiin. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa olennaista on todellisen elämän kuvaaminen, eikä erilaiset mitattavat tulokset, joskin ne voivat olla osa tutkimusta. Tutkimuskysymysten asettelu kvalitatiivisessa tutkimuksessa ovat usein sellaisia, että niihin on vaikeaa tai mahdotonta saada määrällistä vastausta, kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan esimerkiksi etsiä vastausta subjektiiviseen kokemukseen. (Hirsjärvi ym. 1996, 151–152, 155.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään selvittämään ihmisten tulkintoja ympäristöstä ja itsestään. Tulkinnat ovat subjektiivisia. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä välttämättä yleistyksiin, riittää että tutkittavia on tarpeeksi, jotta tutkittavaa ilmiötä voidaan ymmärtää. Tutkimuksen fokuksena on laatu, ei määrä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että pyritään ymmärtämään ja tutkimaan ihmisen toimintaa. Tästä syystä

ihmisen subjektiivisuus, hänen kokemuksensa ja näkökulmansa hänen omasta elämästään muuttuvat tärkeiksi. (Niskanen.) Laadullisen tutkimuksen eduksi voidaan nähdä, että sillä päästään tutkimaan ilmiöitä ja ihmisiä, joiden tutkiminen olisi muuten vaikeaa, kuten esimerkiksi päihderiippuvaisia (Pyörälä).

Tutkimuksen pääpainopiste on vahvasti aineistolähtöinen eli induktiivinen. Induktiivisessa tutkimuksessa tutkija ei määrää, mikä tutkimuksessa on tärkeää, vaan olennainen löytyy aineistosta. Induktiivisessa tutkimuksessa tavoitteena ei ole testata olemassa olevaa teoriaa tai hypoteesia. (Puusineikka & Saaranen-Kauppinen 2006.) Aiempaan tutkimukseen heijastaen olen voinut tehdä yleistäviä oletuksia. Minulla ei kuitenkaan ole ollut mitään varsinaista hypoteesia siitä, mitä vastauksia saan tutkimuskysymyksiini, monet esiin nousseet asiat ovat olleet täysin ennalta arvaamattomia. Osan esiin nousseista vastauksista olen havainnut oikeastaan vasta purkaessani materiaalia ja pohtiessani sen sisältöä.

On tärkeää huomioda, että olen tämän tutkimuksen teon aikana ollut Nepalissa lääkkeettömässä yhteisöhoiossa harjoittelussa Richmond centerissä Kathmandussa. Harjoittelujaksooni kuului yhdeksän viikon jakso, jossa olin asiakkaan roolissa yhteisössä. Olin siis opiskelija, osallistuin asiakkaana yhteisön päivittäiseen toimintaan, jotta saisin mahdollisimman hyvän kuvan siitä, mitä yhteisöhoito on. Tutkimuksen haastattelut olen tehnyt ennen harjoitteluun lähtemistä, mutta niiden litteroinnin, analysoinnin ja työn kokoamisen sen jälkeen. Sillä on varmasti osaltaan vaikutusta siihen, millainen tästä tutkimuksesta on muotoutunut. Harjoittelussa olevat huumeriippuvaiset ja toipujat ovat olleet toipumisensa osalta kuitenkin varsin eri vaiheessa kuin haastattelemani toipujat, joilla on jo pitkä hoito takanaan ja jotka elävät päihteetöntä arkea. Tästä syystä olen pyrkinyt tietoisesti pitämään kokemukseni Kathmandun Richmond centeristä erillään tästä työstä. Huumeiden käyttökulttuurissa on myös eroja, jolla on etenkin hoitoon ohjautumisessa ja hakeutumisessa merkitystä.

Olen jakanut tutkimuskysymykset kahteen laajempaan kysymykseen. Ensimmäinen kysymys on, minkälaiset tekijät ovat olleet vaikuttamassa siihen, että on valittu yhteisömuotoinen hoito toipujan mielestä? Toinen kysymys on, onko ammattilaisilla ollut

vaikutusta tähän valintaan ja hoitoon ohjaukseen toipujan mielestä? Esittelen tutkimuskysymykset erikseen ja kuvaan, mitä olen niillä pyrkinyt selvittämään.

5.1 Mitkä tekijät johtivat valitsemaan lääkkeettömän yhteisömuotoisen hoidon?

Se, minkälaiset tekijät ovat olleet vaikuttamassa siihen, että toipuja on valinnut yhteisömuotoisen hoidon, antaa tietoa siitä, minkälaisia tekijöitä toipuja pitää merkittävinä valintaa tehdessä. Se antaa tietoa myös siitä, mitkä tekijät hän kokee, että valintaprosessiin ovat keskeisesti vaikuttaneet. Kysymyksen esittäminen toipujalle saattaa nostaa esiin uusia asioita siitä, mikä on toipujalle merkityksellistä siinä vaiheessa, kun hän vielä pohtii tai on tekemässä päätöstä yhteisömuotoiseen kuntoutukseen lähtemisestä. Tutkimuskysymys antaa tietoa toipujan eletystä elämästä. Se on tarina siitä, mikä hänet sai lähtemään hoitoon. Se on jo sellaisenaan mielestäni arvokasta tietoa. Mielestäni on tärkeää, että toipujien tarinoita tuodaan esiin tässä kysymyksessä. Koen, että ne jo itsessään kertovat meille paljon ja niiden pohjalta on mahdollista tarkastella myös, miten toipuja kokee, että nykyiset tukitoimet tukevat yhteisöhoitoon lähtemistä. Kysymys on laaja, sitä värittää myös elämä, jota on eletty sen jälkeen ja tämän hetkinen elämäntilanne. Ajattelen kuitenkin, että ihminen, joka on työstänyt ja jäsentänyt elämäänsä pitkäaikaisen hoidon kautta, kykenee ehkä jopa paremmin tarkastelemaan elettyä elämäänsä.

5.3 Miten ammattilaiset ovat vaikuttaneet valintaan?

Toinen tutkimuskysymys, jossa pohditaan, minkälainen vaikutus ammattilaisilla on ollut varsinaisessa valintaprosessissa, on mielestäni tärkeä. On mielestäni erittäin mielenkiintoista tietää millä tavalla toipuja kokee, että ammattilaiset ovat auttaneet. Ammattilaisella tarkoitan tässä yhteydessä ensisijaisesti terveys- ja sosiaalialan ammattilaisia, mutta pidän mahdollisena, että haastatteluissa saattaa nousta esiin myös muita ammattilaisia, kuten poliisin ja oikeustoimen ammattilaiset. Haastateltavan kokemus hänen hoitoon hakeutumisestaan on keskeisenä ilmiönä, joten en sulje pois tekijöitä, jotka hän kokee merkityksellisiksi hoitoon hakeutumisessa. Halusin esittää toipujille myös kysymyksen siitä, miten he kokevat, että ammattilaiset pystyisivät auttamaan huumeidenkäyttäjää, joka on lähdössä tai vielä pohtii yhteisöhoitoon lähtemistä. Ajattelin, että tällä kysymyksellä kyettäisiin saamaan myös tietoa toipujan näkökulmasta, joka on tärkeä

hänen hoitoon ohjauksessa. Pidin myös mahdollisena, että ammattilaisilla on ollut vain vähän vaikutusta hoitoonohjaukseen.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTON HANKINTA

Haastattelu voi noudattaa käytännössä normaalia vuorovaikutustilanteen mallia, keskustelua, jossa kuunnellaan ja esitetään kysymyksiä, joihin vastataan. Tutkimushaastattelu eroaa normaalista vuorovaikutustilanteesta siinä mielessä, että siinä osallistujilla on ennalta määrätty roolit. Haastatteli lähtee tietoisesti hakemaan tietoa haastateltavalta, mutta haastatteli ohjaa keskustelua tiettyyn aihepiiriin. Tutkimuksessa haastattelua ohjaa tutkimuksen tavoite. Ominainen piirre, joka erottaa haastattelutilanteen normaalista vuorovaikutustilanteesta on se, että haastatteli kerää tietoa esimerkiksi nauhoittamalla. Haastateltava taas tuottaa tietoa. Haastattelussa, kuten normaalissakin keskustelussa, on alku ja loppu. Tyypillistä haastattelussa on yhteisen maaperän luominen ennen haastattelua, jossa ikään kuin sovitaan, että ryhdytään keskustelemaan jostakin aiheesta. Tämä ei yleensä näy litteroidussa materiaalissa. Haastattelu lopetetaan yleensä valmistamalla haastateltavaa lopettamista varten ja sopimalla miten jatkossa toimitaan. Haastatteluissa yhdeksi tärkeäksi tekijäksi nousee luottamus. Haastateltavien yksityisyyttä on myös suojeltava. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 22–26, 43.)

Tämän tutkimuksen haastatteluissa olen kiinnittänyt erityisen paljon huomiota siihen, että haastateltavien anonymisuus on säilynyt. Olen poistanut haastatteluista kaikki nimet, jotta haastateltavia ei pystyisi tunnistamaan. Luottamuksen luominen on ollut tärkeää, jotta olemme voineet keskustella mahdollisimman avoimesti. Minulla on ollut verrattain vähän aikaa luoda luottamus haastateltavaan suhteessa siihen, että haastatteluissa keskustelimme usein haastateltavalle mahdollisesti hyvinkin yksityisistä asioista. Koen, että Harjulan ohjaajilla on luottamuksen luomisen osalta ollut keskeinen merkitys ja että haastattelupaikan valinnaksi Harjula oli hyvä, nimenomaan luottamuksellisen tunnelman säilyttämiseksi. Itse olin puhunut ainoastaan kerran puhelimesta haastateltavien kanssa ennen kun tapasin heidät, kunkin henkilökohtaisesti ja aloitimme haastattelun. Lähtökohtaisesti lähdin tekemään teemahaastatteluja, joiden keskipisteenä olivat haas-

tateltavien tarinat. Litteroinnin ja analysoinnin yhteydessä ymmärsin, että haastatteluis-
sa on sekä teemahaastattelun, että narratiivisen haastattelun ulottuvuuksia.

6.1 Teemahaastattelu

Käytin tutkimuksessani teemahaastattelua. Teemahaastattelun valitsin siksi, että en pys-
tynyt mitenkään ennakoimaan mitä toipuja tulee haastattelussa minulle kertomaan. Oli
jätettävä tilaa vapaalle keskustelulle ja vastausten etsimiselle aiheesta riippumatta. Aja-
tukseni oli, että keskustelemme tutkimuskysymyksistä, mutta koska en tiennyt mitä
haastateltava kokee todellisuudessa olennaiseksi valinnoissaan, oli vaikeaa luoda haas-
tattelun ympärille voimakasta struktuuria. Haastattelujen teemoina toimivat tutkimusky-
symykset. Keskeisessä asemassa on toipujan tarina ja kokemus hoitoon lähtemisestä,
minulla ei ollut hypoteesia siitä, mitä toipujat minulle kertovat. Yksi peruste teemahaas-
tattelun käytölle oli myös se, että tutkittavat ovat tottuneet yhteisöhoidossa teemahaas-
tatteluun. Heillä oli jo aiempaa kokemusta teemahaastattelusta sekä omien tunteittensa
ja kokemustensa reflektoinnista. Haastattelutilanne oli heille entuudestaan tuttu tilanne.
(Ruisniemi 2006, 85.)

Teemahaastattelussa keskustelu saa vapaasti liikkua siihen suuntaan mihin sen on tar-
vetta liikkua teeman ympärillä. Haastattelun edetessä kysymyksiä nousee lisää haasta-
teltavan kertomasta. Jokainen haastattelu on erilainen, mutta koska ne käsittelevät sa-
maa teemaa, on niissä havaittavissa yhdenmukaisuutta. Teemahaastattelun etuna voi
myös pitää sitä, että siinä haastateltava voi mahdollisimman vapaasti kertoa tarinaansa,
hänen ei tarvitse keksiä tai miettiä vastauksia ennalta määrättyihin kysymyksiin.
(Alasuutari 2001, 108–109.) Pidän tätä tutkimuskysymysteni osalta tärkeänä. Koen, että
teemahaastattelun avulla olen päässyt mahdollisimman luotettaviin tuloksiin. On tärkeää
ymmärtää, että tutkimuksen kohteena on haastateltavien subjektiivinen kokemus heidän
omasta elämästään ja siitä nousevien ilmiöiden tarkastelusta.

Neutraaliutta pidetään haastatteluissa usein tärkeänä. Teemahaastattelussa, missä me-
nimme ajoittain mielestäni syvälle toipujan selviytymistarinaan, en pystynyt aina ole-
maan neutraali. Välillä tein kokoavia oletuksia siitä, mitä haastateltava minulle yritti

kertoa, jolloin haastateltava saattoi myöntyä tai korjata oletustani. Toisinaan saatoin myös tukea haastateltavaa, koin sen tärkeäksi luottamuksen luomiseksi, mutta toisinaan myös siksi, että halusin tukea haastateltavaa. Olin keskusteluissa äärimmäisen varovainen siinä suhteessa, etten tuomitse haastateltavan valintoja tai elämää. Keskustelut olivat pääsääntöisesti muodoltaan ulkoistavia. Se oli siinä määrin tietoinen valinta, että halusin haastateltavan kertovan minulle mahdollisimman avoimesti omasta elämästään. Haastateltavilla on pitkä yhteisöhoitotausta, jolloin he ovat osallistuneet sekä yksilö- että ryhmäterapiaan. Haastateltavat olivat jo käsitelleet asioita, jotka nousivat tarinan edetessä esiin. He eivät enää itse kokeneet olevansa ongelma, vaan ongelmat olivat jostakin, josta he olivat ainakin osittain selviytyneet. Ongelmat olivat sitä elettyä elämää, josta nyt pystyimme puhumaan usein avoimesti. Myös tästä syystä haastateltavilla on mielestäni hyviä edellytyksiä tarkastella millä oli heille enemmän merkitystä hoitoon ohjautumisessa ja millä vähemmän.

6.2 Narratiivinen haastattelu

Toipujat kertovat minulle tarinaa heidän omasta eletystä elämästään. Tarinaa ohjaa toisaalta asetetut teemat, joiden ympäriltä heidän elämästään puhutaan, mutta myös minun asettamani jatkokysymykset haastattelun edetessä sekä heidän omat oivalluksensa ja muistonsa haastattelun aikana. Tarinaa ei ole valmiiksi olemassa sellaisenaan, vaan se muodostuu haastattelun aikana. Tarina muodostuu minun ja haastateltavan vuorovaikutuksessa. Vaikutukseni näkyy varmasti tarinoissa. Tarina haastattelumuotona mahdollistaa asioiden pinnan alle menemisen. Minulla on ollut mahdollisuus kysyä: Mitä sitten tapahtui? Millainen vaikutus sillä oli? Miten koit sen? Miksi teit niin? Minulla on ollut mahdollisuus miettiä haastateltavan kanssa yhdessä hänen elämänsä ja siinä tapahtuneita asioita. Tarinan kautta nousee mahdollisuus tarkastella elettyä elämää laajemmin ja pohtia sen merkitystä. Narratiivinen haastattelu mahdollistaa tällaisen tarkastelutavan (Maggie & Shona 2006, 11–12). Näin myös haastatteluissa usein kävi. Haastateltava saattoi jossain välissä tarinaa päätyä miettimään nykypäivää ja sitten taas palata takaisin haastattelun teemaa tai hän saattoi palata lapsuuteen ja sitten taas takaisin teemaan. Annoin tämän usein tapahtua hetkeksi, mutta en antanut tarinan kulkea teeman ulkopuoliseen maastoon liian syvälle, esimerkiksi lapsuuden traumaattisiin muistoihin. Tähän oli

osittain syynä se, etten ole terapeutti eikä minulla ole koulutusta, kokemusta tai ammatitaitoa käsitellä esimerkiksi lapsuudessa koettuja traumoja. Se ei myöskään ollut haastattelun tarkoitus. Suurin syy oli tietysti se, että haastattelut eivät olleet terapiaistuntoja, mutta välillä koin, että niissä oli mahdollisesti sellaisiakin ulottuvuuksia. Haastateltavat eivät haastattelun aikana olleet välttämättä minkäänlaisessa hoitosuhteessa mihinkään, tästä syystä pidin eettisestä näkökulmasta tärkeänä, etten lähde avaamaan sellaisia asioita heidän elämästään, joista en pysty ottamaan vastuuta. Pyrin huomioimaan, että sellainen riski on myös olemassa ja välttämään sitä. Keskeistä haastatteluissa oli toipujien tarinat, joten tarinan oli saatava kuitenkin vapaasti kulkea teemaan vastaten juuri sinne, minne sen tarvitsi kulkea.

6.3 Haastatteluaineiston keruu

Yhteistyökumppanina toimii Harjulan yhteisö, jonka kanssa olen kirjoittanut yhteistyösopimuksen opinnäytetyön tekemisestä. Koska Harjula ei ole hoitopaikka, ovat eettiset kysymykset olleet erityisen tärkeitä. Lupa tutkimukseen on haettu sosiaaliviraston eettiseltä lautakunnalta. Haastatteluaineiston keräsin nauhoittamalla. Tavoitteena oli, että haastattelisin kutakin toipujaa kerran, mutta pidin mahdollisena, että selvittääkseni tutkimuskysymykset, tarvitsen vielä toisen haastattelukerran. Kaikille haastateltaville sopi ennen haastattelua ja haastattelun jälkeen, että haastattelun heitä tarvittaessa vielä toisen kerran, mutta litteroinnin jälkeen en pitänyt sitä tarpeellisena. Haastattelut perustuivat vapaaehtoisuuteen, haastateltavilla oli oikeus kieltäytyä nauhurin käytöstä ja heillä oli oikeus keskeyttää tai kieltäytyä haastattelusta milloin hyvänsä, tämä luki myös sopimuksessa, jonka he allekirjoittivat. Haastatteluja varten Harjulan ohjaaja kirjoitti sopimuksen jokaisen haastateltavan kanssa erikseen niin, että saan käyttää tallennettujen haastattelujen sisältöä tutkimuksessa. Samassa sopimuksessa sitouduin vaitiolovelvollisuuteen. Haastatteluiden pituus vaihteli viidestäkymmenestä minuutista yhteen ja puoleen tuntiin.

Aloitin haastattelut aina käymällä läpi aiheet, joista halusin meidän puhuvan. Näytin digitaalisen nauhurini ja muistutin, että nauhoitan haastattelun. Muistutin myös, että haastattelun voi keskeyttää milloin tahansa, myös silloin, jos on tarvetta hakea kuppi

kahvia, teetä tai käydä saniteettitiloissa. Pysin tekemään haastattelutilanteesta mahdollisimman arkisen, jotta haastattelussa olisi mahdollisimman helppo olla. Muistutin myös haastateltavaa siitä, että poistan tutkimusta varten kaiken sellaisen tiedon, mistä hänet voidaan tunnistaa, kuten nimet ja paikat. Istuimme neuvotteluhuoneessa niille paikoille, joissa koimme, että on mukavinta istua. Joskus istuin haastateltavaa vastapäätä ja joskus istuimme niin, että katsoimme suurimman osan ajasta enemmänkin huonetta kuin toisiamme.

6.3.1 Harjula

Haastatteluun osallistuneet toipujat ovat Helsingin suojatien ry:n Harjulan päiväpaikasta. Harjula on kohtaamispaikka, joka toimii myös arjen tukipisteenä päihteetöntä elämää eläville toipujille ja heidän läheisilleen. Harjulan tavoitteena on päihderiippuvaisten toipumisen edistäminen sekä päihteettömän elämäntavan tukeminen. Harjulaan voi tulla keskustelemaan, osallistumaan toimintaan tai vain olemaan. Harjulassa voi käydä netissä, katsella TV:tä ja lukea lehtiä. Harjula tarjoaa kävijöilleen myös kahvia ja teetä. Harjulasta saa tietoa päihdepalveluista. Harjula tarjoaa kävijöilleen myös erilaisia toiminnallisia ryhmiä ja leirejä. Toiminta on suunnattu naisille, miehille ja perheille. Harjulan toiminnasta vastaa Helsingin sosiaaliviraston päihdehuollon jälkikuntoutusyksikkö sekä Suojatie ry. Kaikilla Harjulassa käyvillä ei ole yhteisöhoitotaustaa. (Suojatie ry.) Tutkimus ei suoranaisesti tue Harjulan yhteisön toimintaa, mutta päihteetöntä elämää elävien yhteisöhoidossa olleiden toipujien tavoittaminen muilla menetelmillä olisi ollut erittäin vaikeaa, ellei jopa mahdotonta. Tutkimus tarjoaa välillisesti kuitenkin tukea Harjulan toiminnalle, tuomalla toipujien äänet kuuluviin.

6.3.2 Haastateltavat

Tähän tutkimukseen osallistuneilla on erilainen hoitotausta, jokainen heistä on ollut yhteisömuotoisessa hoidossa, mutta hoitopaikat vaihtelevat, samoin hoidon pituus. Minulla oli tavoitteena tavoittaa yhteensä viisi haastateltavaa. Pidin tätä tutkimuksen alussa riittävänä määränä. Olin esittänyt Harjulan ohjaajille tutkimussuunnitelmani ja olimme

keskustelleet tutkimuskysymyksistä. Tämän jälkeen sovimme, että Harjulan ohjaaja kysyy Harjulassa käyviltä, onko heillä kiinnostusta osallistua tämän tyyppiseen tutkimuksen. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja se tapahtui vapaa-ajalla. Harjulan ohjaaja sai viisi vapaaehtoista, joilla oli yhteisöhoitotausta. Harjulan ohjaaja pyysi haastateltavien yhteystiedot ja hän keräsi myös haastateltavien suostumuksen tutkimukseen erilliselle lomakkeelle. Tämän jälkeen olin puhelimitse yhteydessä jokaiseen haastateltavaan erikseen ja sovin heidän kanssaan henkilökohtaisesti haastatteluajan Harjulaan. Olin saanut Harjulasta luvan käyttää heidän neuvotteluhuoneitaan haastatteluja varten. Jotkut haastateltavista halusivat puhelimesta vielä kysyä, mistä aiheesta heitä haastattelen. Silloin kävimme aiheet vielä puhelimitse läpi. Kaikki haastateltavat, jotka ilmoittautuivat, osallistuivat haastatteluun.

Kaikilla haastateltavilla oli erilainen hoitopolku. Haastateltavat ovat eri-ikäisiä ja he edustavat kumpaakin sukupuolta. Haastateltavilla on eripituiset ja erilaiset päihdetaukutat. Yhdistävä tekijä on se, että kaikki haastateltavat ovat käyttäneet kannabista vahvempia laittomia päihteitä. Päihdekulttuurit, joissa haastateltavat ovat eläneet, ovat myös erilaisia. Kukaan haastateltavista ei ole ollut päihteiden viihdekäyttäjä käyttöhistoriansa loppuvaiheessa, vaan jokaisella on ollut merkittävä elämää haittaava päihderiippuvuus.

Olen sitoutunut sopimuksella suojaamaan haastateltavien yksityisyyttä, tästä syystä en erottele haastateltavia tämän enempää. Haastateltavat ovat luottamuksellisesti avanneet ikkunan heidän käyttöhistoriaansa ja hoitoon hakeutumiseen, näen velvollisuudekseni olla tämän luottamuksen arvoinen. Perälä tuo tutkimuksessaan esiin tutkineensa toimintaa, joka määritellään rikolliseksi. Tästä syystä hänen oli taattava tutkittavien anonymiteetti, poistamalla litteroidusta materiaalista nimet, paikannimet sekä mahdolliset muut tekijät, joista tutkittavat voitaisiin tunnistaa. (Perälä 2002, 75.) Itse en varsinaisesti tutki rikollista toimintaa, mutta pyydän heitä kertomaan elämästään ennen hoitoon hakeutumista, jolloin useimmat heistä ovat eläneet enemmän tai vähemmän täysipäiväisesti päihdekulttuurissaan. Haastateltavien yksityisyys on siis taattava.

6.4 Haastatteluiden litterointi

Litteroin haastattelut pääasiallisesti kokonaan, jätin pois sellaiset osiot, joissa haastateltava puhui kokemuksistaan yhteisöhoidosta tai tämän päivän arjesta, koska ne eivät antaneet vastauksia tutkimuskysymyksiin. Usein oli kuitenkin tarpeellista antaa keskustelun mennä teemojen ulkopuolelle, koska se palautti mieleen asioita, jotka liittyivät tutkimuskysymyksiin. Joskus jouduin ohjaaman keskustelun takaisin aiheeseen, mutta usein se palasi siihen ikään kuin itsestään. Tutkimukseen olin pyrkinyt tuomaan mielestäni olennaisen osan litteroidusta materiaalista. Salassapitovelvollisuudella on suuri painoarvo työssäni, haastateltavia ei saa missään tapauksessa tunnistaa tutkimukseen tulevan materiaalin pohjalta, kuten aiemmin olen maininnut. Olen hakenut mallia siitä, miten tekstiä voidaan käyttää tämän tyyppisessä tutkimuksessa kirjasta *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa* sekä Anna-Liisa Hännikäinen-Uutelan väitöskirjasta *Uudelleenjuurtuneet*. Kumpikin teos käsittelee ajoittain varsin arkalunteista tietoa, joka on narkomaanien tai toipujien kertomaa. (Hakkarainen & Kaukonen 2002.)

6.5 Aineiston analysointi

Kvalitatiivisen aineiston analyysissä, jossa pyritään etsimään tietoa siitä mitä ihmiset tekevät, on aina mahdollista, että esiin nousee yllättäviä havaintoja. Kvalitatiivisessa analyysissä on mahdollista ottaa huomioon keskiverrosta poikkeavat tekijät ja tuoda ne tarkasteltaviksi. (Grönfors 1982, 147). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa yhdistävät ja poikkeavat tekijät pyritään järjestämään niin että ne pätevät koko aineistoon. Aineistossa haastateltavat voivat kuvailla esimerkiksi samaa ilmiötä, jos haastateltavat antavat samankaltaista tietoa samasta ilmiöstä, voidaan tietoa pitää myös luotettavana. Huomio kiinnitetään valitun teoreettisen viitekehyksen ja kunkin tutkimuskysymyksen kannalta olennaiseen tietoon. (Alasuutari 2001, 40–41.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija joutuu usein järjestelemään analysoitavan materiaalin omalla parhaaksi kokemallaan tavalla. Grönfors (1982) kirjoittaakin, että etuna voidaan pitää sitä, että materiaalin voi järjestellä tutkimuksen ja itsensä kannalta sopivalla tavalla. Heikkoutena taas voidaan Grönforsin mukaan nähdä se, että menetelmä on työläs etenkin ensimmäistä tutkimusta tehdessä, koska systemaattista mallia, joka sopii omaan tutkimukseen, on vaikea löytää.

Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt Grönforsin kuvaamaa ”leikkaa ja liimaa” menetelmää. Menetelmässä tutkimusaineisto pilkotaan osiksi ja liitetään yhteen niin, että se vastaa tutkimuksen kysymyksiin. (Grönfors 1982, 156, 160.) Tutkimuksessani korostuu myös narratiivisuus ja sen kautta tarinoiden juonellisuus. Kertomuksia tai tarinoita voi järjestää niin että niistä nousee esiin tietynlainen juoni. Kertomuksesta nostetaan silloin esille niitä tekijöitä jotka ovat olennaisia juonen kannalta. (Alasuutari 2001, 127–128.) Omassa tutkimuksessani olennaista on mitä haastateltavat vastaavat tutkimuskysymyksiin. Niiden pohjalta on rakennettu tarinoita jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin, kaikkea haastattelumateriaalia ei ole esitetty.

Aineiston yhtenä analyysimetodina käytän teemoittelua. Tutkimus ei voi olla pelkästään kokoelma haastatteluista, ilman tutkijan kommentteja ja tulkintoja tai kytkentöjä teoriaan. Teemoittelu on hyvä analysointitapa esimerkiksi teemahaastattelussa, koska teemat nousevat yleensä esiin kaikista haastatteluista. Teemoittelussa on tärkeää tietää, mihin vastauksia lähdetään etsimään. Tutkijan täytyy olla perillä tutkimuskysymyksistään. Teemoittelussa materiaali kootaan niiden teemojen alle, joita haastattelussa on käytetty. Teemoittelun tukena voidaan käyttää myös esimerkiksi tyypittelyä. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2010b.) Teemoittelun lisäksi käytän analysointiin osittain myös narratiivista analyysiä. Narratiivista lähestymistä voidaan käyttää esimerkiksi tutkimuksissa, joissa ollaan kiinnostuneita yksilön vapaasti kertomasta tarinasta omasta elämästään. Tarinoissa voidaan esimerkiksi työstää selviytymistä elämänmuutoksissa. Tarinaa pitää koossa juoni, jossa on alku, keskiosa ja loppu. Narratiivisuudeksi voi ymmärtää myös kaikki kerrontaan perustuva aineisto. Tarinoissa on tyypillistä, että niissä otetaan kantaa asioihin, puolustaudutaan ja selitetään itseään ja muita. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2010c.) Teemoittelun ja narratiivisen analyysin lisäksi käytän tukena tyypittelyä, joka sopii sekä teemoitteluun että narratiiviseen lähestymiseen. Tyypittelyssä kiinnitetään yleensä huomiota aineistoa kokonaisuutena hyvin luonnehtiviin seikkoihin, mutta siinä voidaan myös kiinnittää huomiota seikkoihin, joita pidetään erikoisina, yksittäisinä, omituisina tai keskiverrosta poikkeavina. Tavoitteena ei ole haastateltavien tyypittely vaan heidän tarjoaman informaation tyypittely, eli ei määrällinen vaan laadullinen lähestyminen asiaan. Tyypittelykuvaukset toimivat eräänlaisena läpileikkauksena, jossa kiteytyy aineistoin keskeisimmät asiat. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2010d.) Teemat toimivat tässä tutkimuksessa eräänlaisena yläluokkana, joiden alle luon

tyyppejä, jotka mielestäni tuovat vastauksia tutkimuskysymyksiin. Tutkimuskysymykset ovat teemoja, joista olen haastateltavien kanssa keskustellut.

Mallia analysointiin olen saanut Anna-Liisa Hännikäinen-Uutelan ja Arja Ruisniemen väitöskirjoista sekä Jussi Perälän kenttätutkielmasta, joita tarkastelin aiemmin luvussa kaksi. Olen rakentanut toipujien haastattelut ajallisesti lineaarisessa muodossa, jotta haastatteluissa olevat tarinat tulisivat lukijalle mahdollisimman hyvin ymmärrettäviksi. Tehdäkseni toipujan tarinan ymmärrettäväksi, esitän osan haastattelua ja referoin, mistä olemme haastateltavan kanssa keskustelleet ja mistä haastateltava kertoo. Tähän metodiin liittyy tietysti aina se riski, että nostan esiin asioita, jotka eivät ole olennaisia tutkimuskysymysten kannalta tai että jätän pois jotain sellaista, joka on olennaista. Vältän tulkitsemista, koska olennaista tässä työssä on se, mitä toipujat kertovat. Olen avannut joitakin kohtia tarinoista enemmän, koska muuten ne saattaisivat jäädä lukijalta ymmärtämättä.

Haastateltavat esitän numeerisessa järjestyksessä, esimerkiksi haastateltava yksi on henkilö, jonka haastattelin ensimmäisenä. Alun perin oli tarkoitus, että jaan tutkimuskysymykset kahteen osaan, ja käsittelen niitä erikseen jo heti alusta. Havaitsin kuitenkin, että haastatteluissa tutkimuskysymykset nivoutuvat yhteen siinä määrin, että jos käsitteelen niitä erikseen, toipujien tarinoista jää pois jotakin olennaista, joka kertoo hoitoon hakeutumisesta ja ohjautumisesta. Tästä syystä esitän kunkin haastattelun itsenäisesti, jotta tarinan ja jatkuvuuden tunne säilyy haastatteluissa.

Esitin siis kummatkin kysymykset jo heti haastattelun alussa. Kaikki haastateltavat lähtivät ensin vastaamaan kysymykseen, miksi he ovat lähteneet yhteisöhoitoon. Keskustelun edetessä syvennyimme keskustelemaan ammattilaisista ja heidän merkityksestään. Keskustelutyö oli myös hyvin arkinen. Halusin, että kohtaamme toisemme ihmisinä, jotta haastattelussa olisi mahdollisimman vähän autoritääristä asetelmaa tai sen tunnetta. Palasin myös samojen kysymysten ääreen toisinaan haastattelussa useaan kertaan, ker-tasin, mitä haastateltava oli puhunut ja näin pääsimme ajan mittaan vähän pintaa syvemmälle.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Avaan ensin haastattelujen keskeistä sisältöä, jonka katson liittyvän tutkimuskysymyksiin. Olen ajallisesti rakentanut tarinat siten, että tarinan alku on se kohta, josta haastateltava on mielestäni lähtenyt kertomaan käännekohtaa, joka johti hoitoon hakeutumiseen. Itse haastattelussa saatoimme aloittaa keskustelun jostain toisesta kohdasta ja liikua ajallisesti haastateltavan elämässä epäloogisesti, palaten myöhemmin taas takaisin johonkin kohtaa haastateltavan elämässä. Tästä syystä en pura haastatteluja ajallisesti siinä muodossa kuin haastattelu käytiin. Pysin siis jäsentämään keskeisen sisällön, joka vastaa tutkimuskysymyksiin, ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi tarinan muodossa.

7.1 Haastattelu 1

Haastateltava 1: no se lähti oikeestaan sillein et, jotenkin niinku mul oli aika monien vaiheiden jälkeen nii sain vihdoin ja viimein, niinku oli katto pään päällä ja kaikki asiat oli joten kuten niinku rullaamas taas eteenpäin, koulupaikka ja muu, nii tota sitte oli ne oikein vähän niinku, tai olin niinku jo ryssimässä sen et oli koulu menossa ja, kohta mä jo sen tiesin, et koulu paikka oli menossa ja tiesin et täl menolla koht tää menee kämppä ja kaikki muu kaikki asiat jälleen kerran,

Robert: joo

Haastateltava 1: et tota, tai se oli sellainen aikuiskoulutus tuola, silloin, ja mä tota niin, mä aattelin et täs täytyy tehdä joku korjaus liike et mä saan pidetty sen koulupaikan tai ainakin selvitetty sil taval ku oli sen verran poissaoloja et tota niin, et ei hirveen huonolta näytä et ei kaikki mahdollinen nää tuet ja muut katkee sillei et menee kämppä ja muu tai tulee sellainen joku sähkölinkki siinä joku katastrofi oli tulossa,

Haastateltava kuvailee sitä tilannetta, jossa hän alkoi omasta mielestään miettimään hoitoon lähtemistä. Haastateltavan elämässä oli ollut parempi vaihe tai nousuvaihe juuri meneillään ja nyt asiat olivat taas menossa huonompaan suuntaan.

Haastateltava 1: menin selvittämään sen opettajan kanssa asiat sinne ja, nii semmosen luokanvalvojan tapasin kanssa niin, ja sit se rupeski yhtä äkkiä ite kertoo et se on tota, kävin myös A-klinikalla siinä vaan sen takii et oli jotain näyttöä jos jotain kyselyitä tulee,

Robert: joo

Haastateltava 1: oli vähän niinku semmonen ketuhäntä kainalossa et se halus olla olla rehellinen vaan sen hetken et siitä on vaan jotain hyötyä vaan et,

Robert: niin just

Haastateltava 1: mut sit se tota se opettaja nii se oliko entinen alkoholisti ite, ja sit sano et kysy et oonksmä hakenu apuu ja muuta ja sano et sit et vaan et jos et oo hakenu, mut et jos sä niinku kyl hän uskoo et jos todella haluut niinku muuttaa elämääs sun muuta nii kyl sä siihen pystyt et

Robert: okei

Haastateltava 1: ja sitte, oli se niinku aika pitkä se keskustelu, ja sit mä mietin ku mä tajusin ei mun elämä ei tuu niinku missään vaiheessa sitäki mä siinä, tai tajusin siinä sitte sen jälkeen et jos mä niinku jatkan samaa rataa niin tää ei ikinä muutu tää mun elämä mihinkää suuntaan. muutaku huonompaan, joku sellanen tiedostaminen siinä tapahtu

Robert: joo

Haastateltava 1: tajusin vihdoon ja viimein et mä en pärjää päihteiden kans

Opettajan kanssa käyty keskustelu on merkittävä tuki haastateltavalle. Opettaja toi haastateltavan tietoisuuteen ajatuksen siitä, että haastateltava ei hallitse sillä hetkellä omaa päihteidenkäyttöään. Haastateltava hyväksyi tämän ajatuksen. Haastateltavalla oli kontakti jo aiemmin A-klinikalle, mutta keskustelusta voi ymmärtää, että hän käytti sitä sillä hetkellä myös osittain kulissiensa ylläpitämiseen.

Haastateltava 1: ja tota sit mä päätin et täs täytyy tosiaan lopettaa ja sit mä tota nii kävin A-klinkalt hakee ne antabukset ja niinku sellaseks kainalosauvaks, ja sit mul kävi sillai vielä hyvä tuuri et mun vanha ystävä joka sitte oli ollu joitain vuosii oli ollu raittiina nii, vei mut sit NA ryhmii et,

Robert: okei

Haastateltava 1: siitä se sitte lähti

Haastateltava käyttää A-klinikkaa tukena, johon hänellä jo on kontakti, mutta tilanteeseen tulee mukaan myös vanha ystävä, joka vie haastateltavan mukanaan NA-ryhmiin.

Haastateltava 1: joo tota, viimesinä vuosina, käyttö vuosina ni, rupesin juomaan enemmän kun aikasemmin, et tota noin, aika paljon join ki sitte alkoo, et nuorempana tuli käytettyä enemmän huum, tai niinku kovia huumeita

Hän haki antabukset, koska hänellä oli viimeiset vuodet ollut vähemmän kovien huumeiden käyttöä ja enemmän alkoholin käyttöä. Kontakti A-klinikalle säilyi.

Haastateltava 1: vasta, vasta sitte ku mä tota ni olin ihan selvin päin sitte ja sanoin että oon lopettanu mut ei oo mitään muuta elämässä enää et tota,

Robert: joo

Haastateltava 1: et sellanen iso tyhjiys vaa jäi siitä tota lopettamisen takia että

Robert: nii ihan varmasti, tai sillei

Haastateltava 1: et se ehkä on kuitenkin sellanen, melkee sellanen niinku täyspäivä työtä, tai monesti onki

Haastateltava koki, ettei hänellä tässä vaiheessa elämäänsä ollut mitään muuta elämän sisältöä kuin päihteet. Kun hän lopetti päihteiden käytön, hän kuvailee oloaan tyhjäksi, hänellä ei ole päihteiden sijaan mitään muuta, millä täyttää päiväänsä.

Haastateltava 1: ni ni, nii sit pikkuhiljaa sitte rupesin käymään noissa NA ryhmissä

Haastateltava lähtee myös itsenäisesti hakemaan vertaistukea käymällä NA-ryhmissä.

Haastateltava 1: no se vähän vaihtelee, et, alkuunsa mä kävin kerran viikossa, mut sit jo ennen, muutaman kuukauden jälkeen mä rupesin käymään kolmesta seittemään kertaan viikko, et niinku

Robert: okei

Haastateltava 1: ja sit siit alko tulla pikku hiljaa, tai ja niin, ja on tullu sellanen elämäntapa, et sitä sitten, tai yritin, niinku niinku, sellanen säännöllisyys et, jos ei käy paljoon ni käy kuitenkin säännöllisesti

Haastateltava käy NA-ryhmissä aluksi suhteellisen harvoin, mutta vähän ajan kuluttua NA-ryhmien merkitys kasvaa ja hän saa ryhmissä käymisestä selkeästi sisältöä arkeensa. Hän pyrki myös käymään säännöllisesti NA-ryhmissä, vaikka kävi siellä välillä harvemmin. On olennaista havaita, että haastateltava käy kuitenkin NA-ryhmissä, vaikka hänellä käytännössä on kertomansa mukaan ollut enemmän alkoholin käyttöä viimeiset vuodet.

Robert: joo...okei olitsä niinku sekä että AA:n ja NA:n ryhmissä vai

Haastateltava 1: no...alkuunsa mä kävin vaan NA:n ryhmissä,

Robert: joo

Haastateltavat 1: ja sit tota niin, tietyt sitten jonkun näkönen niinku sellanen A-klinikan avohoito tai sit et kävi aina aika ajoin välillä ehkä juttelemassa sen työntekijän kanssa

Robert: joo, okei, ja sä koet niinku oliko se enemmän sillai että et se, koitsä niinku et se NA:n ryhmä niinku tavallaan ohjas suo sinne yhteishoitoon vai vaikuttiks nää A-klinikan kanssa käydyt keskustelut siihen sun valintaan tai siihen ajatukseen, muistat

Haastateltava 1: no se meni vähän sillein että niinku, kun mä olin aluksi aika hoito..hoitovastanen, mutta siis se et se niinku, et ku sitä suositeltiin A-klinikan sitä hoitoo niin nää vahvasti oikeastaan nää vertaisten niinku

Robert: kokemukset, joo

Haastateltava 1: joo, et ehkä ilman sitä en olis välttämättä niin helposti lähteny hoitaa itteeni

A-klinikan työntekijä on yrittänyt ohjata haastateltavaa hoitoon. Päätös hoitoon lähtemisestä on kypsynyt ajan mittaan, siihen on vaikuttanut keskeisesti haastateltavan kohdalla myös vertaistuki.

Haastateltava 1: siel alakulttuurissa niin tota ehkä vähän enempi niinku porukka pitää sellasena et siel käydään vähän huilaamassa et jaksetaan sit taas

Robert: joo ok, joo

Haastateltava 1: ja tota, sen takii oli se vähän aluks se asenne ettei muo niinku, aluks mä niinku aattelin et emmä nyt sen sitä tartte enää kun mä oon jo selvin päin, sellast hoitoo ja

Robert: nii just

Haastateltava 1: muuten et tota nii ja täs ollaan jo ihan hyvissä voimissa, et tota, kolmeen kuukauteen tai niinku sen ajan ku oli ollu selvin päin niin tota

Robert: joo

Haastateltava 1: niin niin mut sitten sen niinku huomaa sitten tässä näistä, tota tääl ryhmissä et miten se, miten se sit kuitenkin niinku, et mitä nää on nää sitte nää hoidot ja oli sit saa vähän toisenlaista kuvaa varsinkin et tota

Aluksi hoitomyönteisyys on ollut huono, osittain myös sen takia, että haastateltava on pystynyt olemaan ilman päihteitä jo pidemmän aikaa. Hän on myös kuullut, että hoitopaikoissa käydään lepäämässä, eli keräämässä voimia, että jaksetaan taas käyttää päihteitä. Vertaistuki muuttaa hänen kuvaansa päihdehoidosta ja vahvistaa hoitomyönteisyyttä.

Haastateltava 1: no vähän, mutta tota niin, ehkä enempi se vaikutti hoitoon ja muihin juttuihin se niinku, et ne oli oppinu ne ihmiset käsittelee asioita

Robert: nii just et mitä ne puhu, puhu siel ryhmässä, että

Haastateltava 1: nii

Robert: aivan

Haastateltava 1: et se vaikutti aika hienolta ja muutenki tosi hyvältä

NA-ryhmissä haastateltava kiinnittää huomiota siihen, kuinka hyvin ihmiset, jotka olivat käyneet pitkäaikaisessa yhteisömuotoisessa hoidossa, ovat oppineet käsittelemään elämäänsä. Se teki haastateltavaan vaikutuksen ja vaikutti osaltaan hänen hoitomotivaatioonsa.

Haastateltava 1: no kyl ne vähän niinku kaikki kädessä meni ett tota ni, aluks mul oli sellanen vähän niinku, tai olinkin paljon enemmän, tai sellanen aika kielteinen niinku suhtautuminen itellä tota ni tota yhteiskuntaan ja viralliseen tahoon, ni,

Robert: jo

Haastateltava 1: et kyl se niinku se pikkuhiljaa kyl tuli, sellanen hyvä työntekijä se oli siinä A-klinikalla silloin ni, kyl se sillei tota niin, pikkuhiljaan alko niinku, ku alko se, jää vähän sulaa siinä ni tota,

Robert: aivan

Haastateltava 1: niinku, kyl se niinku sit tuntu sillei et se niinku riittää se, tuki koska se on se mitä ne pystyy antamaan, ni se kyl tuntu riittävältä

Haastateltava kertoo, että luottamuksen syntymiseen A-klinikan työntekijän kanssa on mennyt jonkin aikaa, mutta sellainen on syntynyt. Hän kertoo, että hän koki myös, että A-klinikan työntekijän tuki oli ollut riittävä.

Haastateltava 1: ja tota, välillä huomas et ei se niinku, elämä oo niinku ei ilman ketää lähe sujuu ja sitten niin paljon sitten noissa sekä A-klinikan työntekijät et tota, tää työntekijä ja sit ja sit näissä vertaistukiryhmissä niin mis on paljon ihmisii käyny paljo tai käyny näit hoitoja ja

Robert: joo

Haastateltava 1: niin, ja sit aattelin et ehkä se voi niinku tota tehdä itellekki hyvää mennä niinku, siis sellai sil sellasella niinku ajatuksella mull oli silloi et se vois olla varmaa hyvä juttu itelleeki käydä ne hoi, joku hoito

Jossain vaiheessa päätös hoitoon lähtemisestä on kypsynyt sekä vertaistuen että A-klinikan toimesta. Haastateltava on valmis lähtemään hoitoon.

Robert: jo ok, olitsä sillei et sä miten sitenhoidon sä koit sen niinku jollaki tapaa hyväks ja sit sä siitä halusit niinku viel tavallaan jatkaa sitte vaan sit niinku tai jatkaa sit viel sit yhteisöhoitoa, ni pystyisitsä siit kertoo mulle jotain et mitä siin tapahtu niinku

Haastateltava 1: joo se tota, mä olin siel, niin tota, nii tietysti nehän suosittelee aina pitkää hoitoa siis niinku ne, tai mikä tahansa tollasen paikan työntekijät koske se tota tietysti varmaan kuuluu myös siihen työhön

Haastateltava lähtee noin kuukauden mittaiselle lyhyelle hoitojaksolle. Hän ei heti ollut kuitenkaan vielä valmis sitoutumaan pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon.

Haastateltava 1: tai yks niist paikoist mitä ne suositteli, mutta onkse see pituus, se hoidon pituus vähän niinku kauhistutti et

Robert: nii se, et se kestää sen vuoden

Haastateltava 1: vähintään siis

Robert: vähintään vuoden

Haastateltava 1: niin

Haastateltavalle ehdotettiin pitkäaikaista yhteisöhoitoa. Hoidon pituus ymmärrettävästi mietityttää, koska haastateltava tietää, että hän ei voi hoidon aikana opiskella eikä käydä töissä.

Robert: nii että sä odotit tavallaan tai menit listalle ja odotit paikkaa ja, joo okei, totanoini miten sielthoidosta niin, olik sillei että löysiksä senhoidon kautta niinku sen(pitkäaikaisen hoitopaikan) vai tiesitsä siitä jo niinku tavallaan ennen ku sä menit sinnehoitoon, et olit sä suunnitellu tavallaan, jos jos niinku vois miettiä sillein nii olits, olitsä niinku suunnitellu jotenki et sä meet sinnehoitoon ja sit mahdollisesti jatkat

vielä vai, vai oliko se sulle et se oli ihan avoin sulle että sä menit vaan sinnehoitoon ja

Haastateltava 1: joo kyl mul oli tarkoituksena joku pitkä hoito,

Robert: joo

Haastateltava 1: jos se on mahdollista käydä,

Vaikka haastateltava meni aluksi lyhytaikaiseen hoitoon, hän kertoo, että hänen tavoitteenaan oli kuitenkin päästä pitkäaikaiseen hoitoon.

Robert: ja sitte sieltä ...hoidosta nii sä jatkoit sinne Oliko siinä niinku mitään väliä siinähoidon ja välissä, vai

Haastateltava 1: siinä oli sellanen nelisenkuukauden väliä

Robert: okei

Haastateltava 1: ennenku sieltä vapautui paikka sieltä

Haastateltava tekee lyhyen kuukauden kestävän hoitojakson aikana päätöksen lähteä pidempään hoitoon. Hän joutuu odottamaan mielestään kohtuuttoman pitkän ajan ennen kuin hän pääsee pitkäaikaiseen yhteisömuotoiseen hoitoon.

Haastateltava 1: no siinä oli sekä tota A-klinikkaa ja ryhmii, ja sitte oli sellasii tai niinku sellasii haastattelui et vieläkö oot tulossa

Hoitojaksojen välissä haastateltava käy ryhmissä, A-klinikalla ja tulevassa hoitopaikassa myös haastatteluissa. Ne tukevat hänen päihteettömyyttään ja ennaltaehkäisevät riskiä retkahtaa. Haastateltavan motiivaatio pysyä päihteistä erossa on ilmeisen korkea, pitkästä käyttöhistoriasta huolimatta. Tämän jälkeen hän siirtyy pitkäaikaiseen lääkkeettömään yhteisöhoitoon.

Kysyin vielä haastateltavalta erikseen, mitä mieltä hän on hoitoon ohjauksesta ja mitä hänen mielestään ammattilainen voi tehdä auttaakseen päihderiippuvaista hoitoon ohjauksessa.

Haastateltava 1: eihän se kai sillei niinku tollasen alkuvaiheen, alkuvaiheenhan pystyy antaa, niinku sitähan pystyy oikestaan ihan kukavaan tekee sosiaalityöntekijä, tai katkon työntekijä, tai tommonen, onhan se niinku vaan, tuuppaa sen, kylhän se pystyy paljonki sen jo, ette työntää sen katkolle, nise

Robert: se auttaa vaan

Haastateltava 1: se et se kaveri saa sen putkensa poikki, sehän on se, yleensä se ratkaseva, jos se niinku haluaa lähteä katkasemaan sitä putkensa, niin

Robert: aivan

Haastateltava 1: tai sitä menoansa pysäyttämään, ni, vähän ku ei se keneläkään oo ensimmäisenä ajatuksenakaan, et se tota välttämättä niinku, täältä tulee täysin raitis herra, niin niin tai sillei tota,

Robert: joo

Haastateltava 1: sillei että tää kyl monesti, kuullu monilta sitte muilta,

Robert: joo

Haastateltava 1: mut se jo et se pääse sinne katkolle ni se on varmasti jo sellanen, ja siihen senhän pystyy tekee kaikkien tota päihdeiden parissa työskentelevät ihmiset

Haastateltava kokee, että alkuvaiheen ohjauksen voi antaa kuka hyvänsä ammattilainen. Hän viittaa sosiaalityöntekijään ja päihdetyöntekijään, joiden kanssa hän on itse ollut tekemisissä. Haastateltava näkee ratkaisevaksi tekijäksi, että päihderiippuvaisen päihdekierre katkeaa päihderiippuvaisen omasta tahdosta ja että hänet ohjataan alkuvaiheessa katkaisuhoidon.

7.2 Haastattelu 2

Haastateltava 2: näin pois päin että, et se oli kans kyl niin mieletöntä että ku mulle sitte ne teki niitä diagnooseja ja sitte niinku, kirjotti, kirjotti niitä mielenterveys läkkeitä kanssa nii tota noin ja, niin niin että tota, et sihän se niinku muuttu viel hurjemmaks se elämä et ku tota, ku mä söin

Robert: ku sä sait lomaa

Haastateltava 2: ni ja sit ku mä söin niit mieliala lääkkeitä ja sitte vedin huumeita siihen päälle vielä tota että, et et sit se niinku jotenki meni ihan, ihan lopullisesti niinku

Robert: pakkasen puolelle

Haastateltava 2: nii nii,

Haastateltavalla oli kytkös mielenterveystoimistoon, mutta hän käytti sitä lähinnä aineiden ja sairasloman hankkimiseen, mikä edisti hänen päihderiippuvuuttaan. Tässä kohtaa on kuitenkin ruvennut tapahtumaan haastateltavan mielestä käänös, joka myöhemmin on johtanut hoitoon hakeutumiseen. Lääkkeiden syöminen ja huumeiden sekakäyttö ilmeisesti pahensi elämänhallintaa merkittävästi. On myös olennaista haastateltavan kohdalla havaita, että hänellä oli jo olemassa hoitosuhde, mutta aluksi se ei tukenut hänen päihdeongelmasta selviytymistä, vaan pahensi sitä.

Haastateltava 2: ni tota joo, siis elikkä, et näinhän se oli että et et ku mä sinne mielenterveystoimistoon sain sen tai ne otti mut sinne tavallaan hoi- taakseen, ni tota, ni mulhan oli vaan yksi niinku semmonen syy, et minkä takia mä niinku halusin säilyttää suhteen, sen suhteen, tai niinku sen suh- teen sinne mielenterveystoimistolle et et just et ne pysty kirjottamaan mul- le pitkiä sairaslomia

Robert: nii just

Haastateltava 2: joo, ja sit koko aika tietysti mä olin sen mun huumeiden käytön mä olin salannu siellä ja ja puhunu ihan puuta heinää siellä niille,

Robert: joo

Haastateltava 2: ihmisille ja, ja näinpoispäin ja sit varsinkin niinku se että ku mä niinku huomasin ja koin sen jo et et hitto vie täähän menee läpi niille nyt et mitä mä niinku touhuun ja

Robert: joo

Haastateltava 2: kerron ja teen, et siin oli ihan, ihan tämmönen tämmönen tota niinku, niinku juttu, juttu oli mun puolelta ja tota mut sit se jossain vaiheessa se, no kylhän neki jossain vaiheessa tietysti, ku ne on ammatti, ammatti ihmisiä ja näinpoispäin ni tota ni näkee ja sit vähän ja tota ja pystyy niinku sillei aistii kans ja joo et täs on nyt jostain muustaki kyl niinku kyse

Haastateltava salaili ongelmaansa pitkään, myös ammattilaisilta. Se oli osa hänen kulisiaan, jonka varjolla hän pystyi jatkamaan huumeiden käyttöä. Jossain välissä huumeidenkäyttö rupesi kuitenkin olemaan niin rajua, että haastateltava ei kyennyt enää pitämään kulissia yllä. Ammattilaiset alkoivat epäillä, että haastateltavalla on päihdeongelma.

Haastateltava 2: et et mä olin kuitenkin mul oli, mul oli siinä sellanen kuudentoista vuoden tota ni ni ni, pätkä takana ni, tota noin ni ni, noitten huumeitten kanssa että, et että ja tota, sinne mahtuu paljon kaikee semmosta et siel oli niinku, hengenlähtö lähel et et ku kroppa ei niinku

Robert: ei jaksa enää

Haastateltava 2: nii, ja ja et totanoi oli sillei ihan niinku hajoomis pisteessä ja ja näin poispäin ja sitte tota, ja sit pää ennen kaikkea ei kestäny,

Robert: joo

Haastateltava 2: mut, mut et sanot se, viimeinen kaksvuotta niinku siinä ni, oli jo tosiaan toi pääkoppa oli niin huonos kunnoss et että, et et ei niinku enää tajunnu, tajunnu niinku mistään, mistään mitään ja, et et oli vaa se yks yks juttu että pakko pysyy joka päivä aineissa ja että niinku

Robert: joo

Haastateltava 2: et se oli kyl ihan älyttömän, älyttömän raskasta tota, raskasta aikaa että, et että tota, nii et et jotenki joku joku vaa semmonen jännä, jännä juttu niinku tapahtu, tapahtu tuola et sit, et sit ku mä niinku

tavallaan nostin ne kädet pystyyn ja tota olin niinku et, tai et mä en enää yksinkertasesi jaksanu

Robert: aivan

Haastateltava 2: jaksanu sitä vanhaa, vanhaa juttuu että tota et et sit oli kyl niinku hyvin, hyvin niinku nöyrää poikaa ottaa sit kaikki apu vastaan ja ja näin pois päin että,

Haastateltavalla on pitkä huumeidenkäyttötausta takanaan. Hän kuvailee kahta viimeistä vuotta käyttöhistoriassaan äärimmäisen raskaiksi ja hoitoon hakeutumisen kannalta merkittävimiksi. Hän kuvailee joutuneensa jonkinlaiseen umpikujaan, jossa hän on ikään kuin joutunut antamaan periksi ja loppujen lopuksi oli valmis vastaanottamaan apua.

Haastateltava 2: ja näin pois päin että et et, et mul tosiaan niinku kävi, kävi niinku varmaan monelle, monelle muulleki on käyny se niinku että tota, et et ku mul on se pitkä, pitkä päihde totanoin ni historia siinä ni, niin niin että tota, et jotenkin niinku oli ihan niinku niin selkäänsä saannu niinku, niinku siinä hommassa ja ja, paljon niinku olin menettäny ja näin pois päin, ja tota, et mää kuitenkin yllättävän pitkään pystyin kans kikkailee sillä tavallaa et et käyttää aineita ja, ja mul ihan niinku vakituiset duunipaidat ja

Robert: nii just, joo

Haastateltava 2: ja niin pois päin, mut että, mut et, mut et sittehan sinne tietysti jossain vaiheessa niinku matkanvarmta ni tota tuli paljon sitä rikollista toimintaa

Robert: joo

Haastateltava 2: myöski mukaan ja, ja jah, näin pois päin et et sit tosiaan meni se työkurssi ja ja no sitte, oli siin rikollisessa touhussa mukana, mukana ja tota sit oli virkavalta oli koko aika perässä ja, ja ja että

Robert: joo

Haastateltava 2: kyl se, oli tota, oli, oli raskasta, raskasta hommaa että

Robert: joo, kuulostaa aika stressaavalta

Haastateltava 2: joo, joo

Mielestäni voisi sanoa, että haastateltava oli niin sanotusti löytänyt tai kohdannut oman pohjansa, hän koki olonsa äärimmäisen stressaantuneeksi ja ahdistuneeksi. Haastateltava kuvailee, että hän oli aiemmin kiinni työelämässä, mutta menetti työnsä ja ajautui yhä syvemmälle rikolliseen toimintaan päihderiippuvuutensa takia. Haastateltava luonnehtii elämäänsä sillä tavalla, että hän ei ole erityisemmin nauttinut siitä. Hän kuvailee, kuinka hän on ajautunut päihderiippuvuutensa johdosta tällaiseen tilanteeseen.

Haastateltava 2: mut että tota et et seki oli sillein et mä niinku sen huumeidenkäytön niinku mä salasin niinku lähes tulkoon niinku niin pitkään ku vaan niinku mahdollista että,

Robert: joo

Haastateltava 2: mut et sit sen viimesen vuoden aikana oikeestaan ni tota, nini, sit kans tapahtu semmonen juttu et mä en enää jaksanu sitäkään vaan että, et mä sit niinku, niinku kerroin että jo että tota, et et täs ei tosiaan-kaan oo asiat niin hyvin ku mitä mä oon antanu ymmärtää että tota,

Jossain välissä haastateltava ei enää pystynyt tai jaksanut ylläpitää kulisseejaan ammattilaisille, vaan hän päätti kertoa itse päihderiippuvuudestaan. Hänen hoitosuhteensa säilyi edelleen mielenterveystoimistoon.

Haastateltava 2: niin pois päin, mut et et senki jälkeen niinku et se oli kans yks semmonnen niinku tavallaan juttu että tota ku mä pystyin sen myöntämään niinku tämmöselle niinku psykiatrian erikois ihmiselle totanoin niin, tai lääkärilleki ni tota jotenki se niinku helpotti kans kauheesti niinku ja sit jotenkin must tuntu niinku että, et et sit ku mua lähetti sitä kautta kans vähän niinku ohjailee ja et että et joo nyt sun kannattais sit niinku toimii tällä tavalla niinku näipois päin et se niinku lähti tavallaan niinku se ensimmäinen iso umpisolmu aukee niinku siinä kohtaa ja

Haastateltava kuvaillee, että jo pelkästään päihderiippuvuuden myöntäminen ammattihenkilöille helpotti hänen psyykkistä ahdistustaan huomattavasti. Haastateltavaa ohjattiin myös päihderiippuvuuden hoidossa.

Haastateltava 2: ja näinpoispäin, et että et, ja ja sitte tietysti silloin loppu, loppu aikoina tai ne viimeiset viikot, viikot niinku siel käyttö, käyttö maailmassaki sittehän tietysti siel niinku tapahtu paljon semmosiiki juttuja että tota, tota totanoin että mitkä myöski niinku, sitte niinku vaik, vaikutti tavallaan siihen mun päätökseen että tota, et et nyt mä haluun pois tuolta

Robert: kuvioista

Haastateltava 2: kuvioista niin niin

Robert: joo

Haastateltava 2: et tota se oli niin mielipuolista jossain vaiheessa että, et että totanoini ni mä niinku, olin niinku sillei virkavaltaaki mä olin yhteydessä että et että, ni ni ja mul oli paljon semmosii niinku selvittämättömiä asioita, ni mä yritin niinku heilleki ehdottaa näin niinku et ottakaa mut kii ja laittakaa mut vankilaa, et että mä haluun niinku oikeesti, oikeesti totanoin ni ni, ni nytte, pois täältä ja ja tota, mut sekää ei niinku onnistunu, joo ja tota noin ni niin, ni niin ni tota no sit mä hämäästi muistan niinku niitä loppuaikoja et et, mä niinku mietin aika tosissaan semmostaki niinku että tota....

Myös haastateltavan päihdekulttuurissa, jossa hän silloin eli, tapahtui jotain. Se johti siihen että, hän halusi pois omasta päihdekulttuuristaan. Haastateltava vaikutti pelokkaalta, hän halusi jopa vankilaan turvaan ja haki poliisilta apua. Syy tähän jää selvittämättä. Minulla ei ole terapeutin eikä psykologin koulutusta ja koin, että tässä kohtaa olimme sellaisessa maastossa haastattelun osalta, missä en halunnut mennä syvemmälle itse asiaan. En nähnyt sitä välttämättä tarpeelliseksikaan tutkimuskysymysten osalta, joskin nämä tapahtumat ovat vaikuttaneet siihen, että haastateltava lähtee hoitoon.

Haastateltava 2: mul oli joku joku semmonen usko mulla oli niinku siihen että et et, et jos mä nyt pääsisin sinne tai joutusin sinne vankilaan niinku, et että siel mul olis niinku aika sitte, aika sitte, niin ni ni tota jonkunlaiseen toipumiseen mi, mikä oli tietysti niinku ihan, ihan harhaluulo

Robert: nii joo

Haastateltava 2: harhaluulo koska edellisist kerroist kuitenkin ni niin, ni mä tiesn et että siel on kuitenkin aika pienet mahdollisuudet niinku, ni ni ni tota päästä niinku varsinkaa niinku aineista eroon, vankilassa

Hän kuitenkin tiesi, ettei vankila pysty auttamaan häntä selviytymään päihderiippuvuudesta. Hänellä oli aiempaa kokemusta vankilassa olosta. Haastateltavan tilanne oli tässä vaiheessa hänen elämäänsä hyvin ahdistuneen ja hankalan oloinen.

Haastateltava 2: ja sit siin kävi tosiaan sillai että, et mä törmäsin tähän tuttavaan ja tuota, niin niin ja ja mä sit olin pari yötä sit hänen luona siinä ja sit, juteltiin niinku halki poikki ja mä olin, mä olin totanoini sitte, mä olin ne kaks päivää siinä, mä olin sit selvin päin et mä en ollu ottanu mitään ja se oli niinku ihan tämmönen ehdoton ehto et, me sovittiin niinku näin et et jos oot aineissa niin etet älä tuu

Robert: aivan

Haastateltava 2: ja ja näin pois päin, sitse sitse vaan jossain vaihees pikkuhiljaa lähti poikki sit sillä tavalla niinku että, et että, et hän kysy mult niinku näin et ihan oikeesti et et, et on niinku vaihtoehtoja et jos halusit niinku nytte asialle jotain,

Haastateltava törmää sattumalta erääseen vanhaan ystäväänsä, jonka luona hän on pysynyt olemaan muutaman päivän käyttämättä päihteitä. Ystävä ehdottaa hänelle hoitoon lähtemistä.

Haastateltava 2: mut sit kuitenkin et et kävi semmonen hieno asia että, et et mä törmäsin tähän mun niinku raittiseen kaveriin ja ja kuka oli sielt kentältä jo ennestää tuttu ja kenen kans oltiin touhuttu aikasemmin ja näin pois päin ni tota,

Robert: joo

Haastateltava 2: et et se oli, semmonen jonkulainen pelastus, ja hän lähti sit mukaan, mukaan sinne tota A-klinikalle nihi ensimmäisii haastatteluihi, eikä ku sin, sinne katkon sinne tota ensimmäisiin haastatteluihin kanssa että tota, et et nii tota et et jotenkin niinku siitä hetkestä ku mä pääsin sin-

ne katkolle, niinku sinne ensimmäiseen haastatteluun jo niinku ni tota oli kyl semmonen valtava taakka niinku jotenkin putos että tota etet että

Robert: joo

Haastateltava 2: ja ja se oli niinku, se oli mulle jotenki heti selvä etet no niin et nytku mä pääsin tänne niin tota, niin niin, et et nyt otetaan kaikki vastaan mitä niinku saadaan ja ja tehään, et nyt ei enää niinku pullikoida vastaan yhtään että

Ystävä toimi hänen tukenaan ja auttoi häntä ohjautumaan katkaisuhuitoon. Hän pitää ystävän tukea merkityksellisenä ja kuvaa sitä pelastukseksi. Ystävällä on itsellä päihde-tausta ja he tuntevat toisensa päihdekulttuurinsa kautta. Epätoivoisin tilanne laukeaa sillä, että haastateltava pääsee ystävän tuella katkaisuhuitoon.

Robert: koitsä niinku et sielt mielenterveystoimistolta ne ohjaus suo sinne katkolle vai olik enemmän sen sun kaverin niinku periaattees ansiota et sä päädyit sinne katkolle ehkä päädyit sinne

Haastateltava 2: joo ehdottomasti sen kaverin, kaverin ansiota et että et, et kaikki mitä ne sielt mielenterveystoimistossa yritti mulle ehdottaa ja näin pois-päin ni enhän mä niinku suostunu ottaa niinku ja hyväksyy niin-ku, et et se mun huumeiden käyttö oli kanssa niinku aika siinä loppuun asti oli, oli niinku niin että emmä ees ittelleni myöntäny, et et mul on mitään ongelmaa

Kaikesta huolimatta en saa haastateltavan tarinasta aiemmin kunnollista otetta, mietin mielenterveystoimiston osuutta tapahtumiin, joten kysyn häneltä suoraan, kumpi hänen mielestään vaikutti enemmän siihen, että hän ohjautui katkaisuhuitoon. Haastateltava on kuvannut, että aiemmin hänen oloaan on helpottanut päihteidenkäytön myöntäminen ammattilaisille. Hän ei kuitenkaan ole vielä silloin täysin myöntänyt itselleen, että hänellä on päihdeongelma. Hoitoonohjauksen kannalta hän kokee tärkeäksi ystävänsä, joka on ollut hänen tukenaan ennen katkaisuhuitoon menoa. Ystävän vertaistuki on merkittävä hoitoonohjauksen osalta.

Robert: nii sen, nii ja sit sen kaverin kaa menitte, menitte sinne katko, katkopaikkaa

Haastateltava 2: joo joo kyllä

Robert: sit sä olit siel katkolla, oliko se kuukauden

Haastateltava 2: kolme viikkoo,

Robert: kolme viikkoo,

Haastateltava 2: joo

Robert: joo

Haastateltava 2: et olisin olisin, varmaan sieläki voinu olla, voinu olla pidempään mutta tota, mut oli jotenkin, jo siinä vaiheessa niinku sen kolmen viikon katkon jälkeen ni, mul oli jo niinku niin älyttömän kauhee tarve niinku tota niinku tavallaan viel viemään etteenpäin tätä mun alku, alku raittiutta ja, ja ja niinpoispäin, et et mul oli kauhee kiire niinku et et päästä just niinku heti ja ja hoitoon, jatkohoitoon ja ja niinku näinpoispäin et et se niinku, se jotenki se vaan, valkeni niinku saman tien että et että nyt, nyt oikeesti, niin

Ystävä saattoi haastateltavan katkaisuhuitoon. Haastateltava kertoo, että hän tarttui heti raittiudesta voimakkaasti kiinni ja koki sen hyväksi. Hän halusi päästä jatkohoitoon mahdollisimman nopeasti.

Robert: miten tota, tiesitsä siit aa, sen katkon aikana ja sitte sen, tai ilmeisesti sä jotain tiesit siit hoidosta, mut tiesitsä tavallaan siit yhteisöhoidosta, oliko sul mitää niinku mielikuvaa että et mitä se on sit ku sä meet sinnehoitoon mistä siin niinku on sullei konkreettisesti kysymys nyt ku sä mietit niinku

Haastateltava 2: no siis aika vähä hän mä loppujen lopuks niinku tiesin, tiesin siitä että, et että yhtään mitään ja, mut kyl mä tiesin että joo siel on niinku, tämm, tämmönen yhteisö, yhteisö hoito ja, ja ja et sit se niinku se perusjakso varsinki niinku että et et siin niinku tämmöses pienryhmässä niinku sitte tehään duunia ja ja ja paljon niinku keskustellaan asioista menneistä ja niinku näin ja mut et et sitte kuitenkin se, no se ajatus muo ei hirveesti kyl viel sullein, mä en innostunut siitä koska munhan oli hirveen

vaikee niinku oli oli just se puhuminen ja kaikki tämmönen näin et että ja ja just se et niinku mä olin niinku tosi pahasti niinku kadottanu sen niinku oman itteniki, et eihän mul niinku ollu siin loppu, loppuvaiheessa mitään käsitystä enään et kuka mä oon ja ja niinku siis sillei

Robert: joo

Haastateltava 2: että ja ja kaikki niinku puhe kyky muitten kanssa ja semmonen sosiaalinen yht, kanssakäyminen niinku oli ihan ihan kateissa että

Haastateltavalla ei ollut selkeää tavoitetta lähteä yhteisöhoitoon vielä siinä vaiheessa, kun hän meni katkaisuhuitoon. Hänen oli vaikeaa jäsentää ajatuksiaan mahdollisesti itselleenkin, hänen oli vaikeaa myös puhua päihdehistoriastaan muille ihmisille.

*Haastateltava 2: mut että mut et tosiaan mulle ehdotettiin sitä
..... ja sit mä en niinku ja mä tiesin sen että se tämmönen lääkkeellinen hoito*

Robert: nii

*Haastateltava 2: ja ja näin ni tota niin mä olin niinku et ei missään tapa-
uksessa et emmä tota semmoseen haluu, haluu ollenkaa ja ja sitten toinen
vaihtoehto tai toinen paikka mitä ne ehotti ni on tämmönen kaupun-
gin paikka ni olis, ni niin ni tota tää yhteisö missä*

Robert: joo

*Haastateltava 2: mutta tota siitäki mä olin sitte kuullu siinä tai itse asiassa
siel katkolla tota noin ni ni oli pari pari tota samaa aikaa ni ni niin kerto
ketkä oli ollu siel ja ja jonkun aikaa ja sitte lähteny sieltä käyttä-
mään ja sitte taas päätyny katkolle ja näin poispäin eli et siel niinku oli
ongelma se että et että siel tapahtu semmosta et siel porukat lähti viikon-
loppuna käymään kotona ja ja ja sit lähti ottaa huikkaa taas sitte vettää
aineita ja sitte maanantaina takasi sinne ja siel oli aika villii, villii touhuu*

Haastateltava ei halunnut lähteä niihin hoitopaikkoihin, joihin häntä katkaisuhoidossa ohjattiin. Häntä ei myöskään kiinnostanut lääkkeellinen hoito. Haastateltava kertoo, että syy tähän johtui osittain siitä, että hän oli kuullut hoidoista huonoja asioita. Hän oli myös kiinnittänyt huomiota siihen, että osa palasi takaisin katkaisuhuitoon, toisin sano-

en he olivat retkahtaneet ja palanneet takaisin päihdekulttuuriin. Haastateltava oli käyttänyt myös mielialalääkkeitä väärin. Mietin, voisiko tällä osittain olla merkitystä siihen, miksi hän ei ollut erityisen kiinnostunut lääkkeelliseen hoitoon lähtemisestä. Se jää kuitenkin haastattelussa selvittämättä. Tulkitsen, että hän oli tehnyt vahvan päätöksen päästä nimenomaan päihdekulttuuristaan ja päihteistä eroon, johon hänen tapauksessaan voidaan mielestäni laskea myös mielialalääkkeet, joita hän käytti huumeiden kanssa sekaisin.

Haastateltava 2: tuttu paikka niin totanoini ni niin ni sit tietysti kerto mulle et joo että tota et siel et siel joutuu sit niinku tekee duunii kanssa niinku itensä kanssa et ei se, et ei siin lähetä maaseudulle totanoini hui-lailee ja kattelee maisemii ja niinku näin kerää voimii et siel niinku sit oikeesti sit joutuu tekee hommii ja

Robert: joo

Haastateltava 2: ja et et siel on tiukat ihan niinku päivärytmit ja kaikki tämmöset näin ja

Robert: joo

Haastateltava 2: ja sit mä olin niinku et joo et ei, et totta ihmeessä et mä halua semmoseen paikkaan ja

Robert: joo

Haastateltava 2: ja ja näin, ja sit seki niinku et luojan kiitos et mä maltoin ite niinku pysyy kovana, kovana sen A-klinikan kans sen suhteen sit et et mä, niinku sit kieltäydyin men, mä sanoin et jo et ei, et mä halu sinne tai sit et ei mitään että

Haastateltavan ystävä, joka oli hänen tukena, oli käynyt pitkäaikaisen lääkkeettömän yhteisömuotoisen hoidon. Haastateltava koki, että hän haluaa samaan paikkaan missä hänen ystävänsä on ollut. Haastateltava koki, että hän joutuu vaatimaan A-klinikalta, että hän pääsee haluamaansa hoitoon. Hän kieltäytyi kaikesta muusta hoidosta.

Haastateltava 2: et tota niin niin mut et et niin niinhän se meniki, niinhän se meniki et justiinsa se nokkimisjärjestys jotenki oliko sillä tavallaa että et

sieltä katkolta niin tota no sen oikeestaan vaan sano niinku näin että et niin että et et me sinne A-klinikalle

Katkaisuhoidosta hänet ohjattiin A-klinikalle.

Robert: miten sen tota, mietin sitä et sen puolentoist kahen kuukauden aikana ku sä et ollu siel katkolla ja sä et viel ollu siel mylly, siin pitkäs myllyhoidossa, ni totanoin ni, kuin usein sä kävit siel A-klinikalla ja niis NA kokouksissa miten ne, miten se NA niinku esimerkiksi vaikutti

Haastateltava 2: joo no siin tota, samana päivänä ku mä sieltä katkolta pääsin ni tota saman iltana mä menin tän mun ystävän kanssa ensimmäiseen NA kokoukseen

Katkaisuhoidon ja pitkäaikaisen hoidon väliin tulee noin kahden kuukauden väli. Haastateltava menee heti ensimmäisenä päivänä päästyään katkaisuhoidosta NA-ryhmään ystävänsä saattamana.

Haastateltava 2: niinku tälle näin että, niin niin ja tota, mutet sen viikon aikana me ystävän kans käyti joka päivä käytiin et et hän niinku halus näyttää mulle niinku näit muita NA ryhmiä mitä oli tääl ja ja niin pois päin että et et se lähti niinku oikeestaan sillein niinku liikkeelle se, se juttu ja sit jotenkin mul oli heti alusta lähtien niinku mul oli kauhee semmonen kotone olo että ku mä kuuntelin kuuntelin et ku sielä kerottiin sielä ryhmissä näin että et et ku kun ei niinku kiinnosta ollenkaan kuka sä oot ja mitä sä oot tehny ja niinku näin pois päin mut että et jos sä sanot olevas niinku ni ni ni totanoini narkomaani ni ni et tervetuloa

Robert: joo

Haastateltava 2: niinku tänne näin ja ja haluut niinku pysyy raittiina ja ja niinku näin, et se jotenkin se vastaanotto oli kauheen kauheen hyvä ja lämmin niinku tonne NA:han ni tota mä tykästyin heti ja ja just sit se että mikä oli kans niinku upeeta varsinki mun kohdalla että, et että tota et et ku mä saan niinku olla ihan omana ittenäni siellä

Haastateltava kävi usein NA-ryhmissä, jossa hän koki saavansa vertaistukea. Ryhmät olivat hänelle verrattain suuri tuki niiden viikkojen aikana, jolloin hän oli lähtenyt katkaisuhoidosta ja odotti paikkaa pitkäaikaiseen lääkkeettömään yhteisöhoitoon.

Haastateltava 2: ja tota ja mitäs se olis sit se mitä sä kysyt vielä se tota se siihen siihen, ni se A-klinikka et miten usein mä sielä asioin

Robert: jo

Haastateltava 2: ni tota, siis se oli joka toinen päivä alussa

Haastateltava kävi myös tiiviisti A-klinikalla. Hänellä oli raju päihdehistoria ja mielestäni suhteellisen pitkä väli ennen kuin hän pääsi varsinaiseen hoitoon. A-klinikalla hän kävi myös seuloissa ja hänen tilannettaan seurattiin ilmeisen tarkasti.

Haastateltava 2: niin poispäin et tota, et sit se jossain vaiheessa, siin pikkuhiljaa sitte ni ne harveni ne käynnit että et et ku mulle ei niiteen seulojen kans ollu mitään häikkää ja ja näin poispäin ja sit mä olin sen terapeutin kanssa sielä oltiin niinku suunniteltu näit systeemit ja puhuttu et mitä mä haluun ja ja näin poispäin että

Robert: joo

Haastateltava 2: et että et semmosta, et joo et kyl se oli et ihan joka toinenpäivä siin alussa ni

Robert: aika, aika tiivisti toisaalt sit vai

Haastateltava 2: joo ja se oli ehdottaman tärkeä juttu mulle koska tota, nii et kylhän muo niinku hirveesti pelotti ja hirvitti se et tota just se odottaminen, odottaminen ja asiat niinku varmistu et pääsenkö mä hoitoon ja, ja näin, et ymmärsin niin että, et että et kaupungin paikkoihin mä olisin varmaan päässy jo helpommin ja nopeemminkin

Hän kuvaa, että hoito suhde A-klinikkaan oli hänelle todella tärkeä. Odottaminen pelotti, koska retkahtamisen riski oli varmasti kohtuullisen suuri. Haastateltava pärjäsi kuitenkin NA:n ja A-klinikan tuella odotusajan ja lähtee lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisömuotoiseen hoitoon. Hän oli aluksi koeajalla yhteisöhoidossa, jonka jälkeen hän siirtyi varsinaiseen hoitoon.

7.3 Haastattelu 3

Haastateltava 3: mutta sit toisaalta ei se, mul oli se viimeinen vuos oli sitte ihan semmosta että mä en ulkona edes ollu että mä vaan käytin kotona ja

Robert: nii just

Haastateltava 3: semmost et emmä ollu missään niinku ku aluks mä luulin et mul on vaan viihden käyttöä että mä tuol bileissä käytän ja

Robert: joo

Haastateltava 3: mitä nyt jos joka päivä vähän ottaa jotain et ei se niin vaarallista, sit tavallaan se viimeinen vuos oli semmonen mikä rytis, rytis et tajus sen oman riippuvuutensa

Haastateltavan kokemuksen mukaan viimeinen vuosi ennen raitistumista oli merkittävä hänen hoitoon ohjautumisessaan. Hän oli aiemmin ollut katkaisuhoidossa, mutta palannut aina uudestaan käyttämään päihteitä. Hän oli jo aiemmin ymmärtänyt, että hänen päihteidenkäyttönsä on rajua, mutta hän ei ollut saanut raittiudesta kiinni.

Haastateltava 3: noin siis sen lyhyen hoitojakson aikana ja totaa, ni sain keskenmenon siinä melkeen heti

Robert: joo

Haastateltava 3: sitten sielä olin

Robert: joo

Haastateltava 3: ja ne sitten sieltä yritti kovasti et me voidaan sut vaikka heti viedä hoitoon sä voit jäädä tänne ja, muuta mutta mä en sit kyenny olemaan selvin päin sen tilanteen kanssa et se

Robert: joo

Haastateltava 3: tavallaan meni vaan sit niin tappiin että, löysin sen oman pohjani ehkä sitä kautta ja sitte olin jo saanu sitä kokemusta et voi olla jotain muutaki elämää kun sitä käyttämistä et se lyhyt hoitojaksohan vaikka se oli lyhyt ni, ni vähän avas se avas silmiä sillei että et on olemas jotain muutaki ku se käyttäminen ku mä en enää tienny oikeestaan muusta

Haastateltava tuli raskaaksi ja hänelle tuli keskenmeno sen jälkeen, kun hän oli ollut lyhyellä hoitojaksolla. Haastateltava kertoo, että tästä johtuen hän pohti vakavissaan päihteiden käytön lopettamista. Hän oli aloittanut päihteiden käytön niin nuorena, että hänellä ei ollut oikeastaan tietoa siitä, mitä elämä on ilman päihteitä tai päihdekulttuuria.

Robert: joo, miten suhun suhtauduttiin sielä, miten se terveydenhoitaja suhu

Haastateltava 3: yllättävän hyvin

Robert: joo

Haastateltava 3: että tota mä olin reilusti alipainonen silloin ja

Robert: joo

Haastateltava 3: tota huonos kunnossa että, et nyt ku on miettiny sitä niin niin ihmeen hyvin että mä suoraan sanoin et mä käytän amfetamiini päivittäin muita aineita ja

Robert: joo

Haastateltava 3: mä haluaisin lopettaa, mä haluaisin et mul oli se ajatus et se lapsi jotenki raitistaa mut ja, ja se terveydenhoitaja vähän niinku tuki-kin sitä ajatusta sil tavalla että moni on raitistunut niin et sä oot viel nuori, et mä en tiedä tajusko se sit koko tilannetta et miten paljon mä oikeesti käytän

Robert: nii just

Haastateltava 3: vai niinku ajatteliks se vaa et silloin tällöin otan jotain mut se sano et ihan ensin siis se mulle puhu ihan niinku ihmiselle ja sano et ensin meidän on saatava sulle painoa et toi lapsi ei tuu kasvamaan jos sä oot noin hoikka ja

Robert: joo

H:ja otetaan seulat kuvioihin ja

Robert: joo

Haastateltava 3: ja seuraillaan tilannetta ja hän pys, ja ja tavallaan just siihen että et kysy mult et tarviiks mä jotain ammattiapua

Robert: joo

Haastateltava 3: tarviiks mun lähtee johonki hoitoo, et hän pystyy auttaa, nyt tuli itseasias mieleen, joo

Robert: joo okei

Haastateltava 3: ja tota et mä kävin sen kerran et sen jälkeen mulhan tuli se keskenmeno sitte

Haastateltava oli alkuraskauden aikana käynyt terveydenhoitajalla. Terveydenhoitaja oli haastateltavan mielestä suhtautunut häneen hyvin. Hän oli yrittänyt ohjata haastateltavaa hoitoon ja pyrkinyt löytämään ratkaisuja haastateltavan kanssa huumeriippuvuuden seurantaan. Terveydenhoitaja kiinnitti myös huomiota haastateltavana vointiin ja haastateltava koki, että terveydenhoitaja suhtautui häneen hyvin ja positiivisesti.

Haastateltava 3: vaikka tiesin et oon raskaana mutta en niinku pystyny lopettaa, ja sit tuli se keskenmeno, nii tavallaan seki oli yks ratkaseva tekijä, et ensin mä ajattelin sen niin että et tota ei must oo edes äidiks, et ei millään oo enää mitään väliä, et nyt vedetään niinku niin paljon ku pystyy mut sit siin oli se toinen puoli tavallaan et ehkä must joskus viel tuliski äiti

Robert: joo

Haastateltava nro.3: mut ei niin kauan ku ne aineet on kuvioissa

Haastateltava kertoo, että raskaudella ja keskenmenolla on ollut suuri merkitys siihen, miksi hän loppujen lopuksi lopetti huumeiden käytön. Hän kuitenkin jatkoi käyttöä vielä jonkin aikaa.

Robert: joo elikkä siit ensimmäisest kerrast ku sä kävit siel katkolla tai sillei ni

Haastateltava 3: joo ni sieltähän se lähti muuttumaan että

Robert: joo

Haastateltava 3: se selkein ero oli just sen lyhyen hoitojakson jälkeen ku mä menin kotiin ja mä tajusin et se mun kundikaveri on ihan sekasin

Viimeisen vuoden alussa haastateltava oli käynyt katkaisuhoidossa. Hänelle oli ehdotettu myös pidempiaikaista hoitoa, mutta hänellä oli kiire miesystävänsä luokse kotiin.

Miesystävä oli kertonut olleensa selvin päin, mutta kotiin tullessa hän havaitsi, että asia ei ollutkaan näin.

Haastateltava 3: se oli sinänsä se oli haastavaa ku siinä iässä toki myös oli se kaveriporukka ja semmonen mutta, aika tärkeä

Robert: aivan

Haastateltava 3: mutta sit toisaalta ei se, mul oli se viimeinen vuos oli sitte ihan semmosta että mä en ulkona edes ollu että mä vaan käytin kotona ja

Haastateltava pohtii, että hänen ystäviensä merkitys oli vielä suuri hänelle, mutta viimeisen vuoden aikana hän ei juuri pitänyt enää yhteyttä ystäviinsä. Hän vetäytyi sosiaalisesti ja käytti huumeita kotonaan miesystävänsä kanssa.

Robert: joo, olitsä useemman kerran sen vuoden aikana katkolla

Haastateltava 3: katkolla, yhteensä neljä kertaa, muistaakseni

Haastateltava kertoo, että hän oli ollut viimeisen käyttövuotensa aikana neljä kertaa katkaisuhoidossa. Hänellä oli siis useita yrityksiä lopettaa päihteiden käyttö.

Haastateltava 3: nopeesti ja sitte se käyttävä mies roikku siinä tavallaan semmosena haastena että se oli oikeestaan ainoa syy miks mä en olis lähteny sinne hoitoon, tai muo pelotti

Robert: nii just

Haastateltava 3: et mä joudun eroomaan siitä tai, tämmöset asiat et sit ku oli tavallaan niin riippuvainen siitä ihmisestäki että

Robert: joo

Haastateltava 3: se ei ollu ainoastaan se kama

Miesystävän merkitys korostuu haastattelussa usein. Haastateltava kokee, että hän oli riippuvainen myös miehestään. Hänen oli vaikea sitoutua hoitoon, koska hän pelkäsi parisuhteensa loppuvan, jos hän tekee sen. Haastattelusta jää sellainen vaikutus, että hän ei olisi muuten halunnut jatkaa huumeiden käyttöä.

Haastateltava 3: mut sitteku mä mietin just niitä mun raitistumis yrityksiä et mä oon saattanu vetää ennenku mä oon menny katkolle ni katkon oven takana et nyt on nää vikat et se tavallaan

Robert: joo

Haastateltava 3: et sitä yrityst on ollu mut et se on ollu nii pelottavaa se ajatus et mä joutuisi oikeesti olee selvin päin että

Robert: joo

Haastateltava 3: et piti sit viel sinne katkolleikki vetää et saa sen päivän olla sekasin ja

Päihteiden käytön lopettaminen pelotti todennäköisesti siksi, että se oli täyttänyt hänen arkensa pitkälti jo nuoruudesta saakka. Lopettaminen pelotti mahdollisesti myös sen takia, että se olisi tarkoittanut eroa miesystävästä, jonka kanssa haastateltava käytti huumeita kotona viimeisen vuoden.

Haastateltava 3: no se itseasias sillä hetkellä sitä vielä tienny et meil oli sellanen tilanne että, se oli meiän yhteisessä kodissa ja mä olin ollu niin sanotusti panttivankina yhellä vanhemmalla narkomaanilla, et mä olin sielä suljettujen ovien takana siis, niinku lukkojen takana käyttämässä et ei me olt, niinku yhteydes, varmaan kahteen viikkoon sen sen mun miehen kanssa, tai mä en saanu pitää mun mieheen yhteyttä, ku sit tää, tää kenen asunnos mä olin ni sano että menee tekemään sille mun miehelle jotta jos mä oon yhteydessä

Haastattelun loppupuoliskolla selviää, että juuri ennen kuin haastateltava lähti viimeisen kerran hoitoon, josta hän päätyi loppujen lopuksi pitkään lääkkeettömään yhteisömuotoiseen hoitoon, häntä oli pidetty panttivankina asunnossa.

Haastateltava 3: ei päästäny muo ulos että mä käytin sielä niinku, se anto mulle vaan niinpaljon kamaa ku mä halusin ja,

Robert: joo

Haastateltava 3: sileenhän se laittanu pysyyn sielä kämpässä, on tavallaan sen, sen niinku seurana ikäänkun siel käyttämässä

Toisaalta haastateltava pysyi asunnossa myös siitä syystä, että hän sai ilmeisesti häntä panttivankina pitäneeltä mieheltä huumeita.

Haastateltava 3: et se tavallaan se tilanne oli ehkä sitte, sitäki et mä olin ite myös niin pelkotiloissa et mä en edes uskaltanu sielt lähtee että se, se tavallaan et sitku mulle sanottiin et mul ei oo lupaa lähtee ni enhän mä sielt niinku lähteny että oli jo niin, niin tota huonossa kunnossa päänsä kanssa et kaikki pelotti ja ei voinu kuvitellakaan et mä olisin jonnekki menny yksinään tai lähteny sieltä pois että

Robert: joo

Haastateltava 3: mä olin niin sekasin

Haastateltava kuvailee voineensa tässä vaiheessa äärimmäisen huonosti. Hän ei ole kyennyt tekemään selkeitä itsenäisiä päätöksiä, johtuen rajusta pitkään jatkuneesta huumeidenkäytöstä.

Haastateltava 3: et ei siinä ei ollu mitään sellasta et muo ei niinku koskaan hakattu eikä mitään et se oli semmosta ehkä uhkailua et semmosella pidettiin

Robert: nii psyykkist tavallaan

Haastateltava 3: nii psyykkistä et mä en ehkä siin vaihees tarvinnu kyl enää mitään muuta että, oli jo niin sekasin ettei tarvinnu ku sanoo ni

Tilanteeseen ei ole kuitenkaan liittynyt fyysistä väkivaltaa, mutta haastateltava kertoi jo aiemmin, että häntä oli uhkailtu, että jos hän lähtee niin hänen miesystävälleen käy huonosti. Miesystävällähän oli haastateltavalle erittäin suuri merkitys.

Haastateltava 3: nii et mä olin sielä nurkassa leipäveitsien kanssa et mä en uskaltanu liikkua enää mihinkää ja silloin se tajus sen että ei, oo enää semmosta kivaa käyttämistä tässä vaa et

Robert: joo, totanoini niin niin mitä, sä sanoit kuitenkin et olitsä selvin päin sen niinku

Haastateltava 3: joo sen viikon siel vielä

Robert: niinku sen kaverin luona

Haastateltava 3: sen kaverin luona joo

Robert: siel kämpässä, sul oli puhelin kuitenkin et sä pystyit soittaa ihmisille ja

Haastateltava 3: joo anto mulle sit puhelimen ku mä sanoin et mä haluun lähtee hoitoon ja katkolle

Haastateltava kertoo, että hän ollut viikon käyttämättä aineita miehen asunnossa, jossa hän on ollut panttivankina. Hän kuvailee olleensa psykoosissa. Tilanne raukeaa ilmeisesti sillä, että hän haluaa päästä katkaisuhuitoon. Häntä vankina pitänyt mies ymmärtää myös, että tilanne on karannut pahasti käsistä ja antaa haastateltavalle puhelimen niin, että tämä voi soittaa katkaisuhuitoaipaikkaan.

Haastateltava 3: kotiin joo käyttämään ja sitten olin jo sielä katkasu hoidossa tutustunu siihen yhteen työntekijään ja, josta oli tullu mulle kauheen läheinen

Robert: joo

Haastateltava 3: ja siihen sitte otin yhteyttä ja se tavallaan niinku et nyt on sun aika tulla pois sieltä että niinku

Robert: nii just

Haastateltava 3: järjestetään sut pitkään hoitoon ja

Robert: okei

Haastateltava 3: tavallaan se oli ehkä semmonen tukiverkosto et oli se joku ihminen

Robert: nii sul oli sielt,

Haastateltava 3: katkasuhoidost

Haastateltava on aiemmin kertonut, ennen kuin kertoi vankina olostaan, että hänellä oli katkaisuhoidossa työntekijä, johon hän luotti ja johon hänellä oli hyvät välit. Haastateltava kuvaa myös, että työntekijä oli hänen tukiverkostonsa. Hän soitti katkaisuhuitoon tutulle työntekijälle.

Haastateltava 3: se ohjaus mut sinne joo se, tai itse asiassa se meni niin etä mä soitin, sille työntekijälle sinne katkasu hoitoon ja sanoin et tilanne on nyt se että mä en tiedä tuunko mä selviämään hengissä että et mä en pysty lopettaa tätä käyttämistä ja, ja tota mä en enää haluis käyttää ja

Robert: joo

Haastateltava 3: oikeest se vaan se oli se niinku vaan et mä sanoin et mä en halua enää käyttää niitä, alko tapahtuu sit mul oli siin viikon porttikielto voimassa et mä olin siel käyny kuulemma raskaana riehumassa jotain siellä katkolla

Robert: okei

Haastateltava 3: ja tota mä en ite muista sitä tilannetta mut siin, siin oli kuukauden porttikielto määrätty ja sitä oli viikko jäljellä silloin kun mä soitin, jaa sitte tää työntekijä tota sano et mun pitäis pyytää anteeks niiltä työntekijöiltä kelle mä on käyny riehumassa ja sitte asiat voidaan varmasti selvittää

Robert: joo

Haastateltava 3: mä olin semmosen viikon verran toisen käyttävän ihmisen luona

Robert: nii just

Haastateltava 3: ja odotin sitä katkopaikkaa että mä pääsen sinne

Robert: joo

Haastateltava 3: et sen ajan olin niinku selvin päin siinä

Robert: nii sä olit sen viikon kuitenkin selvin päin

Haastateltava 3: joo sillai että, joo et mä en mitään enää käyttäny mutta ne vierotusoireet oli ihan, tai viikon sitä vaan makas ja oksens ja

Tässä vaiheessa haastateltava ei ollut vielä kertonut vankina olostaan. Hän ei ollut päässyt katkaisuhuitoon, koska hänellä oli sinne porttikielto. Tästä johtuen hän oli odottanut asunnossa viikon ja ollut sen ajan käyttämättä huumeita. Hän oli kärsinyt vierotusoireista, joita hän oli aiemmin tässä haastattelun yhteenvedossa kuvannut psykoosiksi. Mielestäni tämä kuvaa osaltaan myös sitä, että haasteltavalla on ollut erittäin voimakas tarve päästä eroon huumeista ja huumeekulttuurista. Haastateltavan sukulainen tuli hakemaan hänet pois asunnosta ja vei hänet katkaisuhuitoon. Katkaisuhoidosta haastateltava pää-

see heti lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon. Hänen ei tarvitse palata kotiin välissä.

7.4 Haastattelu 4

Haastateltava 4: sit tää, tää oikeestaan eka kerta sillein mul tuli semmonen niinku vahva niinku halu tai jotenki tai oikeestaan se lähti niin siitä et mul oli mies joka, kenelt mä sain turpaa mä lähin hoitoo, mä olin siel et mä lähi karkuun sitä miestä, sielä vasta sain sitä pikkuhiljaa semmost tunnetta et ehkä mä haluunki olla selvin päin ja ehkä mä niinku jotain haluun

Robert: ni sä menit niinku katkolle

Haastateltava 4: joo, joo katkolle

Robert: joo

Haastateltava 4: ja siel mä olin kolme kuukautta ja tota, ja sit mä olin melkeenpä vuoden raittiina mä niinku tapasin miehen siel jaksossa ja aloin sen kans seurustelee ja, sit mä sen kanssa mä kävin aina silloin tällöin niinku tuola ryhmissä, mut silti mä olin aika sillein yksin

Haastateltavalla on taustalla useampi lyhyt hoitajakso, joka on jäänyt kesken. Hänellä on väkivaltainen mies, jonka takia hän hakeutuu katkaisuhuoltoon miestä turvaan. Tämä on haastateltavalle käännekohta, jossa hänen mielestään polku kohti yhteisöhoitoa alkaa. Olennaista on ollut, että haastateltava haluaa omasta tahdostaan raitistua ja hän raitistuukin, hetkeksi.

Haastateltava 4: niin nii, ni sitte tota, ni sit jotenki se reenaaminen oli mulle sit se toinen huume mistä mä sit jotenki pääsin irti niinku siitä et mä addiktoiduin sit siihen reenaamiseen ja pelailin ja treenasin ja kävin salilla mä juoksin mä tein vaikka mitä et mä sairastuin samal siin anoreksiaan ja sitte mä taas jossain vähä ennen vuotta ku mä olin ollu raittiina ni mä tota rat, niinku retkahdin, oikeesti päätin käyttää mä en

Robert: joo

Haastateltava 4: tunne sanaa retkahdus et mun mielest se on niinku sitä että et kyl sen jos on ollu pitempää raittiina tiedät kyllä että

Haastateltava kuvailee, että hän pääsi huumeista eroon vuodeksi, mutta hänen riippuvuutensa kohdistui liikuntaan ja siitä tuli uusi ongelma. Hän sairastui anoreksiaan. Vuoden jälkeen hän teki päätöksen, että haluaa käyttää taas uudestaan huumeita. Haastateltava määrittää, että hän ei retkahtanut, vaan teki tietoisin päätöksen.

Haastateltava 4: ja ja tota sit mä päätin käyttää mä käytin, me oltiin(ulkomailla) ja mä käytin kaksviikkoo ja jouduin hengitys koneisiin ja teholle siel ni se, siin mä sit tajusin et ei hemmetti tää, mul lähtee henki että

Robert: nii just

Haastateltava 4: et jos en mä lopeta niinku että mä en pysty juomaan sitä yhtä kaljaa koska mä päätin sielä silloin että mä juon sen yhen kaljan ja, sit ku mä olin antanu ittelleni luvan siihen kaljaan ni se oli kuule, sieltä myöten selvä et mä olin et mitä sitte, täs on enää että

Robert: tuliks sul silloin niinku koko repertuaari sillei kehii vai totanoini oliko sillei et sul jäi silloin niinku viinan juontii

Haastateltava 4: eiku se tuli se repertuaari

Haastateltava oli ulkomailla lomalla miehensä kanssa. Hän kuvailee ottaneensa yhden oluen, mutta se ei jäänytkaan yhteen olueeseen. Kysyn, jäikö käyttö pelkästään alkoholin nauttimiseen vai käyttikö hän myös huumeita, johon haastateltava vastaa, että hän käytti myös huumeita.

Haastateltava 4: tai apteekist suoraa ja, sitte me vedettiin metadoni överit ja men ikinä ollu edes suomessa vetäny metadonii

Haastateltava hankki miesystävänsä kanssa apteekista ulkomailla metadonia.

Haastateltava 4: ja niinku, niinku kaikki nää, mutta tota sit siel tuli se metadoni missä mä en oo, ja enkä mä tiedä oikee silloin edes mitä niinku, mi-

ten sitä käytetään tai miten, mut saattiin niinku litkuna ja me juotiin se ja juotiin viikon satsi niinku puo, puo, puokkii mun miehen kanssa

Haastateltavalla ja hänen miehellään ei ollut aiempaa kokemusta metadonin käytöstä. Jostain syystä, ilmeisesti vahingossa, he ottivat metadonia reilusti liian paljon.

Haastateltava 4: ja näin ja tota sitte me vedettiin se ja sitte me jouduttiin hengityskoneisiin molemmat ja, tälleinäin et siel mä tajusin sen et ei hemmetti että, mul lähtee niinku henki että, mä en oikeesti ookaan se et mä pystyn tekee mitä vaan ja olla miten vaa ja, et jos mä haluun elää mun pitää tehdä jotain ja sit ku mä tulin suomeen, se oli jotenki tos, mä jouduin valehtele kaikille sukulaisille et meivät oli niinku huumattu tai jouduin ja jouduin mä en jotenki kehannu myöntää

Yliannostuksen johdosta haastateltava ja hänen miehensä joutuivat sairaalaan ulkomaille. Haastateltava oli ollut jo suhteellisen pitkään raittiina ja retkahtaminen hävetti häntä. Hän ei halunnut myöntää sukulaisilleen, mitä oli tapahtunut.

Haastateltava 4: joku autohalli tai parkkihalli, tai tämmönen näin ni sä sairaillet siel sängyt vaan vierekkäin ja iso semmonen piste oli siel mis ne hoitajat oli ja ainaku siel piippas vissiin nää koneet näyttis et loppus sydän semmonen piip, ni ne kävi painaa vaa nappulaa eikä niil ollu mikää kiree ja painoli nappilaa et se taas alko toimii ja, tällein ni siinä ja mä olin, nehän piti muo melkein kokoajan unessa mut ainaku mä heräsin ni mä pidin silmät, niinku heräsin niin et ne tuli antaa lääkettä et mä saan mä saan tota, taas niinku sillei jotenki et mul alko palaa täältä käsist asti et kai se poisti jotain

Haastateltava kuvailee sairaalaolosuhteita ulkomailla, kokemus on ollut hänelle pelottava. Hän ei ole tiennyt mitä hänen ympärillään tapahtuu, miten ja millä häntä hoidetaan.

Haastateltava 4: mä muistan vaa et mun, ne oli nin, ninjan jotenki mä pelkäsin vaan et ne vittu, tietsä et mä kuolen siihen pet, siihen petiin että et

jotenki mä tajusin sen jutun että tää ei oo niinku et et mimmost meil on niinku suomes ni täälhän se on niinku todella tarkkaa ja kaikki on niinku tosi hyvin siel

Robert: joo

Haastateltava 4: on niinku niin toisinpäin, jotenki siin mä tajusin et nyt, nyt tää niinku oikeesti et, et täält ku mä pääsen ni tää loppuu

Haastateltava pelkäsi, että hän kuolee sairaalassa. Kokemus oli selkeästi äärimäisen pelottava ja stressaava. Hän päätti, että kun pääsee sairaalasta, hän lopettaa päihteiden käytön kokonaan.

Haastateltava 4: mä soitin sinne ja pyysin haastattelu ajan ja kertomas kaiken niinku että näin ja näin ja näin ja mä haluun raittiin semmonen ja mulle tuli vaan tää tässä ja

Robert: joo

Haastateltava 4: nyt mä haluun tulla hoitoon ja, sit mä kävin siel haastattelussa ja odotin niinku ne sano että että tota millon, sit mä kävin myös semmoses ku sielt tuli oppilas kertoo mulle, yhtenäpäivänä ja siel mä sit olin ja kävin ne jutut, ja sit mä pääsin niinku sinne ja site se alko ja sit mä kävin siel joka tiistai torstai

Robert: joo eli sä ajattelet tavallaan niinku et se, et se avo.... oli oikeestaa niinku porras tavallaan siihen yhteisöhoitoon

H: joo

Palattuaan Suomeen haastateltava hakeutuu avohoitoon itse. Haastateltava ajattelee, että avohoito oli yksi porras kohti yhteisöhoitoon hakeutumista

Haastateltava 4: tällei ja, sit mä kymmenen kuukautta siinä tota vedin sitä avo, avo..... tai olin siel avo..... ja, ja jotenki sitä samaa rumbaa mä vaan pyöritin jotenki sitä ja mä en siel oikee pystyny hirveesti päästä hirveen syvällekkään jutuissa et, jutuissa koska mul oli joku lukko päällä, niin niin vahva eten mä niinku en en luottanu kehenkää ja välil mä siel taas pystyin itkee ja näin mutta tota kuit, se ei riittäny ja, sit joskus tuli jossain vaihees

tuli mul se et mä en pystyny reenaamaan ni sit tuli ne että hei et vitsi ne tunteet alko pursuu mulla ku mä en pystynykkää reenaa et mun kroppa ei antanu enää niinku, niinku mun mennä tai sillei et mul oli niinpaljon kaikkee et mul univaikeuksii tuli ja sit alko jo sairastelee ja tällasta näin ni mä en pystyny reenaa sit mä joskus sanoin avo..... sille terapeutille, okei että nyt sä voit laittaa sinne, et mä lähen sinne kriisi sinne, et mä meen sinne kaheks viikkoo, nyt ku mä sanon ni mä en pysty enää peruu että nyt hankit sen paikan ja jos mä tota ni mä en pysty peruu ja sit ku mä tuun, mä lähin silloin mun sukulaisii asuu, mä lähin jouluks et ja joulu ku mä tuun sielt ni mulle on, jos mulle on paikka hankittu ni mä en voi peruu sitä

Avohoidossa haastateltavan anoreksia paheni ja lopuksi hän ei kyennyt enää harrastamaan liikuntaa, koska oli niin sairas. Se oli haastateltavalle äärimmäisen haastava kokemus, koska hän oli ilmeisesti liikunnan avulla pystynyt pitämään jonkin verran etäisyyttä omiin tunteisiinsa. Hän kertoi terapeutilleen, joka oli ehdottanut kriisihoitoa ja pidempiaikaisempaa hoitoa, että hän on nyt siihen valmis.

Haastateltava 4: et hoidat sen mulle niinku näin ja, ja tota sit sielt mä tulin sitte mä lähin heti, heti lähi, eiku se oli niinku, ennen niinku se oli loppu, loppuvuodest se oli mun mielest jotenki ni sitte tota se mä sain sen paik, paikan mä menin kaheks viikkoon riisiin ni sinä aikana mä tajusin et tää on se juttu et täällä mä saan sen avun et siel mul oli ihmisii kokajan ympärillä mul oli muutaki ku se et mä olin yksin tai mul oli se mun mies tai mul oli vaan sen mun perhe, ja tota siel mul oli kokoajan sitä seuraa mä sain niinku jotenki, ja sit ne hoi, niinku terpeet, terapeutit oli jotenki et mä pääsin siihen ja jotenki uskaltauduin pikkuhiljaan sen niinku, ku mä näin et ne muut ihmiset juttelee ja mä jotenki sielt sain sitä tukee niin tota, sit mä niinku päätin et nyt mä meen tän ja sitte mä niinku tammikuun tammikuussa mä sinne menin sitte alotin ihan alusta ja olin sen puoltoistvuot siel laitoksessa ja, puolvuotta sitte niinku ja nytte ku aika menee nii hirvee nopee ni jotenki ni sit mä oon nyt taas oonks mä koht asunnu omillaan

Haastateltava kävi tapaamassa sukulaisiaan. Palattuaan hän meni kriisihoitoon ja jäi sitä kautta lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon. Hän kertoo, että oli kokenut olonsa yksinäiseksi ja että ihmisten läsnäolo toi turvallisuuden tunnetta. Haastateltavalle vertaistuki hoidossa oli myös merkittävää, koska hän koki, että pystyy nyt kertomaan myös avoimesti omista kokemuksistaan. Aiemmin hän ei ollut kyennyt siihen siitä huolimatta, että hänellä oli tukenaan oma mies ja sukulaiset. Näin haastateltavan tämä tarina päättyy hoitoon hakeutumisen osalta.

7.5 Haastattelu 5

Robert: joo, eli sulle ei oikeestaan niinku ennen tavallaan sitä ennen sitä totanoin ni sitä sitä kuukauden juttuu ni sul ei oikeestaan ollu mitään motivaatioo niinku

Haastateltava 5: eei

Robert: käytänös niinku lopettaa että

Haastateltava 5: ei kyl mä jotenki mä olin jo jotenki luvuttanu senki että mä tiesin et mul on tulos tuomio, kova kovaa tuomioo ja mul oli ollu jo niinku ehdonalast vuodest asti jo pätkittäin ja näin ja aina tuli parivuotta jostain erijutuista ehdonalast

Haastateltava oli aiemmin ollut hoidossa, mutta hänellä ei todellisuudessa ollut mitään motivaatiota lopettaa. Haastateltavalle oli tullut aiemmista rikoksista ehdonalaista, nyt hän oli joutumassa vankilaan.

Haastateltava 5: joo no itseasias, itseasias mä olin ensin vangittuna tuol tota kuukauden verran polisi, polisi asemalla ja, ja oikeestaan siel mä sit vast mietin et pitäisköhän mun tehdä asialle taas jotain, et mä oon yrittäny aikasemminki joskus mut, siel mä mietin, mietin et pitäiskö mun tehdä, kuukauden verran mä olin kiinni sielä ja sit mä sinä aikan, olin niinku lääkkeettömänä, mult käytti kysyy haluunks mä lääkkeitä, sanoi ei emmä halua

*ja, lähin sit sielt katkolle niinku viikoks, viikoks ja tota lähin sit sielt sinne
.....(hoitopaikkaan)*

Haastateltava joutui kuukaudeksi tutkintavankeuteen poliisiasemalle. Siellä hän mietti, pitäisikö hänen tehdä tilanteelleen jotakin, esimerkiksi lähteä hoitoon. Hän ei halunnut korvaavia lääkkeitä tutkintavankeudessa.

*Haastateltava 5: tota mä jouduin ite soittaa, ne sano mulle et jos sä saat
hoidettuu paikan itelles ja, mä soitin ja kysyin et onks siel tilaa*

Robert: joo

*Haastateltava 5: ja ne kysy mun nimen silloin ja sit mä sanoin nimen, ne
sano mulle vaan et no me ollaan vähän odotettukki suo, ku ne ties mut sil-
loin ku mä olin ja ku mä sielt lähin vetää ni ne oli jo ilmottanu tietysti
..... et se jannu lähti vetää nytte*

Robert: joo

*Haastateltava 5: ne oli osaannu jo pikkusen odottaa et kyl se kaveri ehkä
saattaa sielt joskus tulla takasinki*

Haastateltava oli itse soittanut pitkäaikaiseen hoitopaikkaan. Hän oli ollut siellä aikai-
semmin, mutta lopettanut hoidon kesken. Hoitopaikka oli valmis ottamaan hänet vas-
taan, hänen täytyi kuitenkin ensin mennä katkaisuhoidoon.

*Haastateltava 5: mut et joo et siin oli sit tota, siin oli kans se et mä tiesin,
et se kaveri meni sinne ja se, kuulin et se se käy sitä hoitoo, hoitoon edel-
leen ku mä olin vetämässä, ja mä mietin et mikäköhän mesta se semmonen
sit loppujen lopuks on et, toiki kaveri pyysyy, ja se oli aika aika kova ve-
tämään se kaveri*

Robert: joo

*Haastateltava 5: linnas juoksi edes takasin, ni kyl siinkin varmaan jonkin
sortin syy sit oli niinku lähtee kattoo et mikäs paikka se oikein on ku siel
ihmiset pysyyki oikein hoidos ne ei ota lääkkeitä ja, se oli ehkä mulle se
isoin et ei lääkkeitä*

Haastateltava kertoo, että hänellä oli ystävä, jonka kanssa hän oli aikoinaan käyttänyt päihteitä. Ystävä oli mennyt lääkkeettömään pitkäaikaiseen hoitoon ja pysynyt hoidossa. Haastateltava piti sitä merkittävänä asiana. Hän pohti, että jos hän menee hoitoon, hän haluaisi aloittaa samanlaisen hoidon. Hän oli aiemmin ollut lääkkeellisessä hoidossa ja hän halusi nyt lääkkeettömään hoitoon, jos hän hoitoon menisi.

Haastateltava 5: joo oli vei, mä yritin itseasias nii et mä en ois, siin tuli jossain vaihees semmonen et emmä meekää et en lähekkää hoitoo et, mä kuulin et mä pääsen pois

Robert: joo

Haastateltava 5: mä ajattelin et mä lähen vetää viel lisää

Haastateltava muutti kuitenkin jossain vaiheessa mieltään, kun näytti siltä, että hän pääsee lähtemään tutkintavankeudesta. Hän oli päättänyt, että hän lähtee jatkamaan huumeidenkäyttöä.

Haastateltava 5: mut et sit ne sanoki mulle siinä ku mä, oltiin lähössä et etsä mihinkää lähe et me viedään sut suoraan tonne katkolle

Poliisi sanoi, että haastateltava ei voi lähteä, vaan he vievät hänet suoraan katkaisuhoidon.

Haastateltava 5: mut sielä joo siis, siel mä aloikyl mietii, ihan ekaks et nyt mä lopetan vetämisen sitte mä saisin luvan et mä pääsen pois katkolle, ni mä mietin et emmä lopetakkaa ja sitte tota, itseasias mul kävi kyl nii hyvin et mä, mä olin siel katkolle menossa, menos tota, poliisi lähti pois siit sit se jäi, ensin saatto mut siihe ja lähti sano et hänelle ei oo aikaa se jätti mut siihen yksin istumaan ja, mä löysin mun kassist viel vanhoi jotain kamoi mitä mul oli jääny sinne kassiin, poliisit ei ollu ottanu pois niitä ja vedin ne viel siin, odotushuoneen vessassa siel katkolla ja

R:joo

Haastateltava 5: mä olin just lähös pois sielt mä ajattelin et mä lähen kiittää siit ni siin on kaks ovee ni se toinen vie ulos ja toinen vie osastolle ni

mä olin siel oven kohalla lähös ulos ni osaston ovi aukes, nainen sano tuu vaa sisään, sit mä meninki sit siit ovest ni, nyt ollaan sit tässä ja vuot sit, aika pienest oli kiinni

Robert: joo kuulostaa silt

Haastateltava 5: huhu, mut et tota hyvä näin

Poliisi ajoi haastateltavan katkaisuhuoltoon. Hän jäi aulaan yksin odottamaan ja löysi vielä repustaan huumeita, jotka hän käytti. Hän oli lähdössä aulasta ulos juuri kun katkaisuhoidon työntekijä oli tulossa pyytämään häntä sisään. Hän päättikin jäädä katkaisuhuoltoon.

Robert: eli se oli aika vahvasti sillei sun oma päätös se et sä lähet sinne

Haastateltava: njoo

Robert: ja sule ei ollu ehkä kauheesti, sit totanoinii ihmisii siin tukemas suo paitsi ne poliisit ja

Haastateltava: ei siin vaihees joo, ei viel ollut et, itseasias sit niinku, siin pysty siin katko aikana ja mä tiesin et on mahollisuus saada tota, et on mahollisuus hakee armahdusta ku käy hoidon läpi että ei tarvii lähtee välttämät linnaa ja

Poliisit olivat tässä vaiheessa haastateltavalle ainoa tuki, joka hänellä oli. Hoitoon hakeutumisen motiivina oli päästä pitkäaikaiseen hoitoon, koska haastateltava tiesi, että hän voi silloin saada armahduksen tuomioistaan, jolloin hän ei joudu vankilaan.

Haastateltava 5: se oli sit se niinku, isoin syy ensin lähtee, lähtee kans niinku hoitoo, saada armahdus tuomiosta, pelkäsin niin paljon vankilaa, en ollu ennen ollu

Robert: nii just

Haastateltava 5: että, se oli se iso syy aluks sit se muuttu, muuttu matkanvarrella rupes tulee kaikkee muutaki

Vankilaan joutuminen pelotti, koska haastateltava ei ollut aikaisemmin ollut vankilassa. Se oli pääasiallinen syy hakeutua hoitoon. Hoidon aikana kuitenkin löytyi muitakin syi-

tä hoidossa olemiselle ja raitistumiselle. Haastateltava jäi katkaisuhuoltoon ja lähti sitä kautta lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon.

7.6 Tarinoiden teemat ja tyypit

Kaikki tarinat ovat selviytymistarinoita, koska monien haasteiden ja ongelmien kautta toipujat ovat selviytyneet päihdekierteestään hoitoon ja sitä kautta päässeet kiinni päihdeettömään elämään. Tästä huolimatta tarinoissa on myös havaittavissa kasvutarinoita, mutta mielestäni vähän tasapainoilutarinoitakin. (Ruisniemi 2006, 221–227.) Koen, että haastattelut ovat tässä suhteessa johdattelevia, koska haastateltava, joka haluaa elää päihteetöntä elämää, kertoo tarinaa siitä, miten hän on selviytynyt päihdekulttuuristaan ja päihteidenkäytöstään hoitoon. Se mielestäni jo sinällään sisältää tietynlaisen selviytymistarinan. Tarinoiden teemoina toimivat tutkimuskysymykset ja niiden alle olen luokitellut alatyyppejä tai alaluokkia. Teemat kertovat siitä, mitä on kysytty ja mihin on lähdetty vastamaan. Alaluokat taas ovat varsinaisia vastauksia tutkimuskysymyksiin. Ne ovat parhaiten ymmärrettävissä heijastettuna aiemmin esittämiini toipujien tarinoihin. En ole käyttänyt mitään aiempaa luokitussysteemiä, vaan olen kehittänyt luokitukset itse, siten kun olen kokenut, että ne tutkimuskysymyksiin vastaavat. Joissakin alaluokissa on kuitenkin samankaltaisuuksia aiempiin tutkimuksiin, jolloin olen esittänyt ne kyseisen teeman ja alatyypin kohdalla.

7.7 Mitkä tekijät johtivat valitsemaan lääkkeettömän yhteisömuotoisen hoidon?

Haastatteluista voi löytää yhdenmukaisuuksia ja eroavaisuuksia, jotka liittyvät siihen miksi haastateltava on päättänyt lähteä hoitoon. Tässä tutkimuskysymyksessä haastattelutavat ovat oikeastaan vastanneet siihen, miksi he hakeutuvat hoitoon. Se tarkoittaa haastateltaville kysymyksen asettelun vuoksi samaa kuin, miksi he ovat hakeutuneet lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisömuotoiseen hoitoon. Se on hoitomuoto, jonka he ovat valinneet ja jonka avulla he ovat raitistuneet. Olen jakanut tarinoista nousevat asiat erilaisiin alaluokkiin liittyen tähän tutkimuskysymykseen. Nämä alaluokat ovat käännekohtat, huumeekulttuurista pois, vertaistuki, vankilaa pakoon, oman pohjan löytäminen,

lähellä kuolemaa, pelko sekä päihhteettömyys. Yhdestäkään tarinasta ei löydy kaikkia alaluokkia, mutta jokaisesta tarinasta löytyy useita alaluokkia. Alaluokat toimivat tarinoiden tukena ja nostavat niistä esiin asioita, jotka ovat johtaneet hoitoon hakeutumiseen ja sitä kautta lääkkeettömään yhteisömuotoiseen hoitoon. Yhtä yhteneväistä vastausta tähän tutkimuskysymykseen en pysty esittämään. Elämänhallinnan heikentyminen voisi olla sellainen yläluokka, mutta sellaisenaan se ei kuitenkaan vastaa tähän tutkimuskysymykseen, vaan se on pikemminkin yleistys. Alaluokat kuitenkin kertovat haastateltavien esiin nostamia asioita, jotka usein liittyvät elämänhallinnan jonkinasteiseen heikentymiseen tai menettämiseen. Tästä syystä voisi sanoa, että elämänhallinnan menetys kulkee jonkinlaisena punaisena lankana tämän tutkimuskysymyksen kohdalla.

Hännikäinen-Uutela (2004) tuo väitöskirjassaan esiin, että huumeiden käytön lopettaminen on nähty perinteisesti johtuvan siitä, että mitta tulee täyteen ja oma pohja löydetään. Nämä eivät kuitenkaan ole hänen tutkimuksensa mukaan välttämättä niitä vahvimpia tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet huumeista irtautumiseen. Vahvemmaksi tekijäksi on nähty se, että huumeilla on enemmän negatiivisia kuin positiivisia vaikutuksia. Halu ottaa haltuun oma elämä, on nähty tärkeäksi tekijäksi. Myös päihhteettömään elämään liittyvät tekijät, kuten normaalit ihmissuhteet, vetävät puoleensa. Huumeiden käyttöön liittyy yleensä ryhmäytyminen, jossa jokaisella on oma roolinsa. Huumeiden käytön lopettamisessa on havaittu, että ryhmäkokemus ei enää tuota tyydytystä käyttäjälle. Huumeiden käyttö yhdessä ei ole enää hauskaa ja niitä ruvetaan käyttämään yksin. Muihin huumeriippuvaisiin yhteyden pitäminen muuttuu bisnekseksi. Ajan mittaan tästä muodostuu ongelma, kun sosiaalisten suhteiden ainoa päämäärä on huumeiden hankkiminen. Hännikäinen-Uutela tuo esiin ajatuksen, että huumeiden käytön lopettamisen taustalla toimii myös halu itsenäistymiseen ja persoonalliseen kasvuun. Jossain vaiheessa huumeiden käyttö kyseenalaistetaan ja huumeriippuvainen ymmärtää elävänsä ilman realistista tulevaisuutta. (Hännikäinen-Uutela 2006, 69–72.) Samoja asioita on osittain havaittavissa myös haastateltavien tarinoissa. Bengt Svenssonin (2009) artikkelissa *Livet som narkoman* voidaan havaita myös samanlaista tematiikkaa kuin mitä tässä tutkimuskysymyksessä nousee esiin. Svensson tuo esiin, että narkomaanit ovat väsyneet päihdekulttuurissaan oleviin ihmisiin sosiaaliseen kanssakäyntiin. He ovat kyllästyneet suhteisiinsa huumeekulttuurissa ja kokemuksiin, joita heillä elämässään on ollut. Svenssonin mielestä kolmen- ja neljäkymppinkriisin sekä muiden elämässä olevien muutos-

kriisien yhteydessä voidaan nähdä samantyyppistä ajattelua. Ihminen kysyy ja kyseenalaistaa miten hän on elämäänsä elänyt ja rupeaa pohtimaan mitä hän tulevaisuudeltaan haluaa. (Svensson 2009.) On tärkeää havaita, että mikään yksittäinen asia ei selitä hoitoon hakeutumista ja että ammattilaistenkin tuki on varsin kirjavaa siinä mielessä, että tueksi tulee paljon erilaisia ammattilaisia.

7.7.1 Käännekohtat

Kaikissa tarinoissa esiintyy käännekohta, jolloin haastateltava on ollut tilanteessa, josta hänen hoitoon hakeutumisensa on alkanut. Tämä on haastattelussa toipujan tarinan alku. Ajallisesti käännekohta on voinut olla muutaman vuoden ennen varsinaista hoitoon hakeutumista tai noin kuukauden sitä ennen. Haastateltavat lähtivät keskustelemaan usein juuri tästä käännekohdasta, josta he ajattelivat heidän polkunsä kohti pitkäaikaista yhteisöhoitoa lähteneen. Käännekohta itsessään ei ole syy, joka on välttämättä johtanut raittiuteen. Jotakin merkittävää on kuitenkin tapahtunut haastateltavan mielestä juuri siinä ajanjaksossa, josta hän aloittaa tarinansa, jonka takia hän on päätenyt lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon.

Haastateltava yksi kertoo, että hänen elämänsä on hetkellisesti ollut paremmalla mallilla, mutta jostain syystä hänen asiansa lähtivät taas menemään huonompaan suuntaan. Haastateltava kaksi kertoo, että käännekohta hoitoon hakeutumiseen tapahtui, kun hän rupesi käyttämään sekaisin psykelääkkeitä ja huumeita ollessaan pitkällä sairauslomilla. Se heikensi hänen elämänhallintaansa merkittävästi. Haastateltava kolme kertoo joutuneensa keskenmenon takia sairaalaan, jonka jälkeen hän palasi huumeita käyttävän miesystävänsä luokse. Haastateltava neljä kertoo, että hän lopetti päihteiden käytön, mutta hänen toissijainen riippuvuutensa tuli silloin esiin. Sillä oli myöhemmin hänen tarinassaan merkittävä rooli siihen, että hän hakeutui pitkäaikaiseen hoitoon. Haastateltava viisi kertoo, että käännekohta hänen kohdallaan tapahtui, kun hän joutui pitkäksi aikaa tutkintavankeuteen. Kaikki käännekohdat kertovat elämänhallinnan jonkin asteisesta menettämisestä, tilanteesta, joka on ollut merkittävä hoitoon hakeutumiselle.

7.7.2 Huumekulttuurista pois

Hännikäinen-Uutela tuo väitöskirjassaan esiin sen, että yksi syy hoitoon hakeutumisessa on todettu olevan oman aseman merkittävä heikentyminen omassa päihderyhmässä (Hännikäinen-Uutela 2006, 70). Haastateltavien numero kaksi ja kolme tarinoista on erotettavissa voimakas tarve päästä nimenomaan huumekulttuurista pois. Heidän tarinoissaan on tapahtunut jotakin äärimmäisen pelottavaa ja ahdistavaa, joka on johtanut hoitoon hakeutumiseen ja sitä kautta raittiuteen. Tarinoissa on kuitenkin merkittävä ero. Haastateltava kaksi on oman kertomansa mukaan ollut mukana rikollisessa toiminnassa. Hän ajautui jonkinlaisiin ongelmiin omassa huumekulttuurissaan ja haki jopa poliisilta tukea, jotta hän olisi päässyt vankilaan pois huumekulttuuristaan. En tiedä tarkemmin mitä haastateltava kahden tarinassa tapahtui, koska en kysynyt. Haastateltava kolme taas joutui rikoksen uhriksi, häntä pidettiin panttivankina asunnossa. Kokemus on ymmärrettävästi äärimmäisen ahdistava ja myös traumatisoiva. Haastateltava kolme on hakeutunut mielestäni tavallaan hoitoon turvaan pois huumekulttuurista, samaa voi sanoa myös haastateltava kahden tarinasta. Kummankin haastateltavan hoitoon hakeutumiseen on vaikuttanut se, että he haluavat päästä pois huumekulttuurista.

7.7.3 Vertaistuki

Haastateltavien numero yhden ja kahden tarinoissa korostuu merkittävästi vertaistuki. Haastateltava numero yhden tarinassa hän kohtaa koulussa opettajan, jonka päihdetaustasta hän ei tiedä mitään. Opettajan tuki antaa hänelle sysäyksen lähteä hakemaan apua. Hän kohtaa myös ystävän, jonka kanssa hän lähtee NA-ryhmiin. NA-ryhmien vertaistuellalla on suuri merkitys siihen, miksi hän haluaa myös lähteä hoitoon. Haastateltava numero kaksi kohtaa vanhan ystävän, joka elää päihteetöntä elämää. He ovat entuudestaan tuttuja ja heillä on yhteistä päihdehistoriaa. Ystävän tuella haastateltava hakeutuu katkaisuhoidon. Katkaisuhoidon jälkeen hän päätyy ystävän tuella NA-ryhmiin. NA-ryhmillä on hänelle todella suuri merkitys, samoin ystävän tuella. Haastateltava numero kaksi kertoo, että ystävän tuella on ollut hänen hoitoon ohjautumisessa suurin merkitys. Haastateltava numero kolmen tarinassa esiintyy lähiomainen, jolla on päihdetaustaa ja joka tukee haastateltavaa aika ajoin. Omaisen merkitys jää kuitenkin suhteessa vähäi-

seksi verrattuna muihin tekijöihin, jotka liittyvät nimenomaan tutkimuskysymykseen. Haastateltava viiden tarinassa esiintyy ystävä, joka oli lääkkeettömässä pitkäaikaisessa yhteisohoidossa. Vaikka ystävä ei varsinaisesti ollut haastateltavaan sillä hetkellä yhteydessä, oli ystävän hoidon onnistumisella hänelle merkitystä ja häntä kiinnosti lääkkeetön pitkäaikainen hoito.

7.7.4 Vankilaa pakoon

Haastateltava numero viisi kertoo, että hänen mielestään suurin ja ainoa syy hakeutua hoitoon oli päästä vankilaa pakoon. Häntä pelotti mennä vankilaan ja hän tiesi, että menemällä hoitoon, hän saattaisi saada armahduksen tai lyhyemmän tuomion. Hän ei suunnitellut alun perin menevänsä pitkäaikaiseen hoitoon tai lääkkeettömään hoitoon raitistuakseen. Tietoisuus siitä, että hän joutuu vankilaan, tapahtui tutkintavankeudessa. Syy hoitoon hakeutumiseen poikkeaa tässä suhteessa merkittävästi muista tarinoista. Haastateltava viiden motivaatio raittiuteen tapahtui vasta hoidon aikana.

7.7.5 Oman pohjan löytäminen

Oman pohjan löytäminen on subjektiivinen kokemus, jonka on havaittu vaikuttavan huumeista irtautumiseen, etenkin alkuvaiheessa (Hännikäinen-Uutela 2004, 69–70). Omalla pohjalla tarkoitan tässä tutkimuksessa tilannetta, jossa haastateltava kokee, että hän on tullut päihderiippuvuudessaan sellaiseen pisteeseen, jossa hän ei enää voi hyväksyä omaa elämäntapaansa. Oman pohjan löytäminen on johtanut muutoksen hakemiseen. Haastateltavien numero kahden, kolmen ja neljän tarinassa on selkeästi mielestäni erotettavissa tällainen piirre. Haastateltava kaksi ajautui jonkinlaiseen umpikujaan oman päihderiippuvuutensa kanssa, hän hakee tästä syystä tietoisesti apua. Haastateltava kolme oli jo vuoden verran yrittänyt päästä huumeista eroon, viimeiset kaksi viikkoa häntä pidettiin vastoin hänen omaa tahtoaan asunnossa panttivankina. Haastateltava neljä taas meinasi kuolla ulkomailla otettuaan yliannostuksen metadonia, tuntematta sen vaikutuksia tai annosmäärää. Kokemus järkytti häntä erityisesti siksi, että hän oli ollut pidempään käyttämättä aineita. Haastateltava viisi ehkä löysi oman pohjansa joutuessaan tut-

kintavankeuteen, mutta hoitoon lähtemiseen häntä motivoi kuitenkin enemmän vankilan pelko. Kaikkien edeltä mainittujen tarinoissa heidän elämänhallintansa on merkittävästi heikentynyt. Haastateltava yhden tarinassa en havaitse, että hän olisi välttämättä löytänyt niinkään omaa pohjaansa, se on saattanut tapahtua aikaisemmin. Hän tavallaan yrittää hoitoon hakeutumisellaan enemmänkin ennaltaehkäistä tilanteen, joka johtaisi ongelmiin.

7.7.6 Lähellä kuolemaa

Haastateltava numero neljän tarinasta on havaittavissa kokemus, jossa oman hengen menettäminen on ollut hyvin lähellä. Se on ollut herättävä kokemus, joka on vaikuttanut merkittävästi hoitoon hakeutumiseen. Muiden tarinoissa ei ole erotettavissa suoranaisesti tällaista tapahtumaa, vaikka on todennäköistä ja täysin mahdollista, että tällaisia kokemuksia heidänkin elämässään on ollut. Haastateltava neljän kokemus yliannostuksesta ulkomailla, joka johti sairaalahoitoon, jossa hän pelkäsi kuolevansa, oli hänen hoitoon hakeutumisensa kannalta merkittävä. Hän kertoo, että hän päätti raitistua tästä joutuessaan ja otti kotiin saavuttuaan yhteyttä hoitopaikkaan, johon hän myös meni. Hän pysyi myös kokemuksen jälkeen raittiina.

7.7.7 Pelko

Jokaista haastateltavaa on jossain määrin pelottanut heidän päihteenkäytön seuraukset, tällä on ollut merkitystä hoitoon hakeutumisessa. Tarinoissa on havaittavissa vahvasti pelon elementti. Haastateltava yksi on pelännyt, että hänen elämänsä sotkeutuu uudestaan hänen päihderiippuvuutensa takia. Haastateltava kahden tarinassa on tapahtunut paljon asioita, jotka ovat ahdistaneet ja pelottaneet häntä. Haastateltava kolmen tarinassa pelolla on myös ollut mielestäni suuri vaikutus hoitoon hakeutumiseen. Haastateltava neljä on pelännyt ensin väkivaltaista miestä ja kokemus yliannostuksesta ulkomailla on ollut äärimmäisen pelottava. Haastateltava viisi on pelännyt joutuvansa vankilaan. Pelkoa on nostanut oman elämänhallinnan menetys tai sen merkittävä heikentyminen.

Sillä on ollut mielestäni jokaisen haastateltavan kohdalla keskeinen merkitys hoitoon hakeutumiseen.

7.7.8 Päihteettömyys

Haastateltava kahden ja neljän tarinoissa esiintyy jossain välissä selkeä tavoite päihteettömyyteen. Heidän tarinoissaan heidän elämänhallintansa on romahtanut siinä määrin merkittävästi, että he ovat kokeneet, että päihteettömyys on ratkaisu ongelmaan. Haastateltava numero kahden tarinassa päätös päihteettömyyteen on tapahtunut katkaisuhoidossa, jonka jälkeen hän on joutunut kuitenkin vielä odottamaan vajaan kaksi kuukautta pitkäaikaiseen lääkkeettömään yhteisöhoitoon pääsyä. Haastateltava numero kaksi on ollut äärimmäisen väsynyt omaan päihteidenkäyttönsä ja hän on halunnut eroon päihdekulttuuristaan. Nämä tekijät ovat varmasti olleet vaikuttamassa siihen, että tavoitteena on nimenomaan päihteettömyys. Haastateltava numero neljän tarinassa taas kokemus ulkomailla tapahtuneesta yliannostuksesta on ollut niin järkyttävä, että hän on halunnut tästä syystä lopettaa päihteiden käytön. Haastateltava yksi ei sano suoraan, että hänen tavoitteenaan on ollut päihteetön elämä. Hän on kuitenkin pysynyt päihteistä omatoimisesti erossa jo jonkin aikaa ennen hoitoon hakeutumista ja hakeutunut tietoisesti lääkkeettömään pitkäaikaiseen hoitoon.

7.8 Miten ammatillaiset ovat vaikuttaneet valintaan?

Jokaisella haastateltavalla on ollut kontakti ammatilaisiin jossain välissä heidän päihdehistoriaansa, ennen pitkäaikaiseen lääkkeettömään yhteisöhoitoon pääsemistä. Haastateltava yhden ja kolmen tarinoista voi päätellä, että heille ammatilaisten tuki oli hoitoon hakeutumisessa äärimmäisen merkittävä. Haastateltava viiden tarinassa poliisin merkitys myös korostuu ja poliisi on hänen hoitoon ohjautumisessa tärkeä tekijä. Toisin kuin haastateltava yhden ja kolmen tarinoissa, jossa ammatilaisten tukeen on turvauduttu, on haastateltava viiden tarinassa poliisi ikään kuin sattumalta siinä. Haastateltava kahden tarinassa ammatilaisten tuki korostuu katkaisuhoidossa ja sen jälkeen. Haasta-

teltava neljän tarinassa ammattilaisten merkitys korostuu hoitojaksolla ennen pitkäaikaiseen lääkkeettömään yhteisöhoitoon siirtymistä.

Hännikäinen-Uutela tuo väitöskirjassaan esiin, että kaikki huumeriippuvaiset tarvitsevat ulkopuolista tukea. Hän tarkoittaa tällä kaikkea ulkopuolista apua, myös ystäviä ja perhettä, ei pelkästään ammattilaisia. Hännikäinen-Uutela kuvaa, että suurin osa ulkopuolisista suhteista on viranomaisiin, jotka voivat toimia huumeista irrottautumisen voimavarana. Hännikäinen-Uutela katsoo, että suurin osa huumeriippuvaisista hakee ulkopuolista apua itsehoitoryhmistä kuten AA:sta tai NA:sta. Hän kertoo tutkimuksessaan, että se ei kuitenkaan riitä useille huumeriippuvaisille, vaan he hakevat apua avo- tai laitoshoidosta oppiakseen uudenlaisen elämän ja päästäkseen irti huumeekulttuurista, johon he ovat kasvaneet. (Hännikäinen-Uutela 2004, 75–76.) Omassa tutkimuksessani ystävät, AA, NA ja satunaiset muut tekijät löytyvät toisen tutkimuskysymyksen kohdalta. Hännikäinen-Uutelan väitöskirjan tulokset näyttävät tukevan toipujien tarinoita omassa tutkimuksessani ammattilaisten tuen hakemisen osalta. Tosin ammattilaisten tuki nousee hyvin värikkäästi esiin omassa tutkimuksessani. Ammattilaisia on kohdattu eri vaiheissa ja heidän tukensa on myös vaikuttanut siihen, että hoitoon on hakeuduttu, kunkin toipujan kohdalla eri tavoin. Perälä kertoo tutkimuksessaan, että kaikki hänen tutkittavat kertoivat joskus turvautuneensa hoitojärjestelmään. Osalla haastateltavista oli äärimmäisen huono kuva katkaisuhoidosta ja sieltä saatavasta tuesta. Se ei heidän mielestään vastannut huumeriippuvaisten yksilöllisiin tarpeisiin. He pelkäsivät myös, että katkaisuhuitoon jää merkintöjä heidän käynneistään, joista ilmeisesti olisi haittaa heille tulevaisuudessa. (Perälä 2002, 83.) Moni haastatteleistani toipujista oli käynyt katkaisuhoidossa ennen hoitoon hakeutumista. Hoitoon hakeutuminen tarkoitti myös usein katkaisuhuitoon menemistä. Kokemukset katkaisuhoidosta vaihtelivat.

7.8.1 A-klinikan työntekijät

Haastateltava yhden ja kahden tarinoissa A-klinikka on ollut merkittävä tuki heidän hoitoon ohjautumisessaan. Haastateltava kaksi kertoo tarinassaan, että hän on hakeutunut A-klinikalle ensin vilpillisesti. A-klinikasta on kuitenkin tullut hänelle merkittävä tuki. Hän kertoo, että A-klinikan työntekijä on ollut hyvä ja tukenut hänen hoitoon oh-

jautumistaan. Haasteltava numeron kahden tarinassa A-klinikan tuki korostuu katkaisuhoidon jälkeen, jolloin hän on vakaampi kaksi kuukautta ilman hoitopaikkaa ennen lääkkeitönsä pitkäaikaiseen yhteisöhoitoon siirtymistä. Hän käy aluksi joka toinen päivä A-klinikalla, mutta kun hänen seulansa osoittavat, että hän ei käytä päihteitä ja hänen hoitomotivaationsa säilyy, käyntejä vähennetään.

7.8.2 Katkaisuhoidon työntekijät

Haastateltava kahden ja kolmen tarinoissa katkaisuhoidon merkitys korostuu. Haastateltava kahden tarinassa katkaisuhoidon tuki tukee hänen päätöstään päihteettömästä hoidosta ikään kuin käänteisesti. Hän ei halua lääkkeelliseen hoitoon, jota hänelle ehdotetaan. Hän kertoo, että hän havaitsee katkaisuhoidossa lääkkeellisen hoidon käyntejä, jotka ovat palanneet takaisin päihdekulttuuriin. Tämä vaikuttaa hoitopaikan valintaan, hän haluaa raitistua mahdollisimman nopeasti ilman lääkkeitä. Haastateltava kolmen tarinassa taas katkaisuhoidon työntekijästä tulee hänelle merkittävä voimavara ja tuki. Hän kuvailee, että katkaisuhoidon työntekijä on oikeastaan hänen ainoa tukensa. Hän turvautuu myös katkaisuhoidon työntekijään, kun häntä pidetään panttivankina. Katkaisuhoidon työntekijällä on mielestäni suuri merkitys haastateltava numero kolmen hoitoon hakeutumisessa, hän myös luottaa työntekijään ja uskoo, että työntekijä pystyy auttamaan häntä.

Haastateltava viiden tarinassa katkaisuhoidon tuki on myös merkityksellinen. Hän on aluksi lähdössä pois katkaisuhoidosta, mutta jääkin hoitoon, koska työntekijä tulee pyytämään hänet hoitoon sisälle juuri kun hän on poistumassa. Ilman katkaisuhoidon tukea, haastateltava olisi todennäköisesti jatkanut entistä elämäntapaansa.

7.8.3 Poliisit

Haastateltava numero viiden tarinassa poliisi on merkittävä tuki. Poliisi kehottaa häntä lähtemään katkaisuhoidon, mihin haastateltava on suostuvainen, koska tietää sen mahdollisesti alentavan hänen tuomiotaan. Poliisit eivät päästä häntä yksin menemään kat-

kaisuhoitoon, vaan ajavat hänet sinne ja saattaa odotushuoneeseen sisälle. Haastateltava numero viiden tarina poikkeaa tässä suhteessa muista tarinoista hyvin paljon. Ilman poliisiin tukea tässä vaiheessa, hän olisi mahdollisesti jatkanut elämäntapaansa huumeiden ja rikollisuuden parissa.

7.8.4 Terveydenhoitaja

Haastateltava kolme kertoo, että terveydenhoitaja on suhtautunut häneen hyvin ja tukenut häntä hänen tullessaan raskaaksi. Hyvät kohtaamiset ammattilaisten kanssa ovat vaikuttaneet hänen hoitomyönteisyyteen. Terveydenhoitajan kohtaaminen on ollut niistä yksi. Haastateltava kolmen tarinasta voi ymmärtää, että terveydenhoitaja on kohdannut hänet ihmisenä ja tukenut häntä pitämään itsestään hyvää huolta. Haastateltava on tarinansa mukaan kohdannut terveydenhoitajan ainoastaan kerran, jonka jälkeen hänelle tuli keskenmeno.

7.8.5 Synnytysosaston työntekijät

Haastateltava kolmen tarinassa esiintyy myös synnytysosaston työntekijät. Kohtaaminen heidän kanssaan on ollut myönteinen ja se on osittain vaikuttanut haastateltavan hoitomyönteisyyteen. Synnytysosastolta haastateltavaa on pyritty ohjaamaan hoitoon. Hän ei ole kuitenkaan ollut valmis ottamaan apua vastaan vielä tässä vaiheessa. Haastateltava kolmen tarinassa raskaus, keskenmeno ja synnytysosasto ovat hänen kertomansa mukaan vaikuttaneet siihen, että hän haluaisi lopettaa huumeiden käytön.

7.8.6 Psykologi

Haastateltava numero neljän tarinassa avohoitopaikassa työskentelevällä psykologilla on ollut merkitystä hänen pitkäaikaiseen hoitoon ohjautumisessa. Haastateltava tukeutuu psykologiin ja pyytää, että psykologi kirjaa hänet kriisihoitoon sisään niin, että hän ei pysty enää perumaan hoitoa. Psykologi toimii näin ja haastateltavan on ikään

kuin pakko mennä hoitoon. Tämän takia hän päätyy lääkkeettömään pitkäaikaiseen yhteishoitoon.

7.8.7 Mielenterveystoimiston työntekijät

Haastateltava kahden tarinassa esiintyy mielenterveystoimisto. Mielenterveystoimisto pahensi aluksi hänen päihdetilannettaan. Mielenterveystoimiston työntekijät yrittivät ohjata haastateltavaa kuitenkin hoitoon, kun hänen päihdeongelmansa tuli ilmi. Haastateltava kahden tarinassa mielenterveystoimiston vaikutus hoitoon ohjautumisessa jää kuitenkin vähäiseksi, mutta mielestäni voi sanoa, että se antoi jonkinlaisen alkusysäyksen.

7.8.8 Opettaja

Olen käsitellyt opettajaa haastateltava yhden osalta myös vertaistuen kohdalla. Opettaja on myös ammattilainen, jonka haastateltava on tavannut opintoihin liittyvässä ohjauksessa. Opettaja on toiminut myös ammattilaisen roolissa, vaikka mielestäni voisi sanoa, että hän on omaan kokemukseensa peilaten toiminut ehkä enemmän vertaistuen roolissa, kun hän on yrittänyt tukea haastateltavaa. Haastateltavan tarinasta saa sellaisen käsityksen, että opettajan ohjauksen fokuksena ei ole niinkään opinnoissa ohjaaminen, vaan enemmän hoitoon ohjaaminen, joka on varmasti myös ollut haastateltava yhden kohdalla siinä elämäntilanteessa tärkeämpää.

8 LUOTETTAVUUS JA EETTISET KYSYMYKSET

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden osoittamista on pidetty yhtenä sen suurimpana ongelmana. Haastattelututkimuksessa katsotaan, että tieto on luotettavaa silloin, kun haastateltava antaa keskusteltavasta aiheesta oikeaa tietoa. Tietoa voi verrata haastateltavien välillä ja sitä voidaan peilata myös aiempiin tutkimuksiin. (Grönfors 1982, 1985, 173–176.) Luotettavuutta lisää, se että kaksi tutkijaa on päätenyt samaan tulokseen tai että sama ilmiö toistuu tutkimuksessa useaan kertaan. Luotettavuuteen vaikuttaa myös se että tutkimus vastaa niihin kysymyksiin mitä on tutkittu. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan kuitenkin päätyä sellaiseen ajatteluun, että kaikki tieto on subjektiivista ja ainutlaatuista. Tällöin perinteiset käsitykset luotettavuudesta ei päde tutkimukseen. Tutkittavan materiaalin luotettavuutta on tästä huolimatta aina arvioitava. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää tarkka selostus tutkimuksen tekemisestä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 216.) Tässä tutkimuksessa tuotettu tieto on osittain hyvin subjektiivista. Osaltaan siitä johtuen, että aika jakso tutkittavien elämässä jota tutkitaan, vaihtelee ja on toisaalta myös suhteellisen pitkä. Osaltaan siitä johtuen, että yhdenkään tutkittavan elämä ei ole samanlainen siinä ajanjaksossa kun toisen tutkittavan elämä. Yhdistäviä tekijöitä on kuitenkin löytynyt tutkimuksessa.

Olen haastatteluissa usein kysynyt haastateltavilta samoja kysymyksiä yhä uudelleen. Se luo omalta osaltaan haastatteluille luotettavuutta. Haastatteluissa on aina mahdollista systemaattisesti valehdella, joka vaikuttaa työn luotettavuuteen. Tähän voidaan vaikuttaa esimerkiksi tekemällä useampi haastattelu, jossa käsitellään samaa aihetta. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden perusteleminen perustuu pitkälti yksityiskohtaiseen tutkimusprosessin kuvaamiseen. Luotettavasta kvalitatiivisesta tutkimuksesta, jossa on käytetty haastattelua, pitäisi tulla myös ilmi missä ja miten haastattelut on tehty. Haastatteluprosessia pitäisi myös kuvata. (Grönfors 1982, 1985, 178–179.) Tein haastateltavien kanssa ainoastaan yhden haastattelun. Se vähentää tutkimuksen luotettavuutta. Se oli kuitenkin riittävä aika saada vastaukset tutkimuskysymyksiini. Jos olisin tehnyt haastateltavien kanssa useamman haastattelun, olisin voinut tehdä systemaattisesti tarkistavia kysymyksiä, jolloin tutkimuksen luotettavuus olisi kohentunut. Yhden haastattelukerran aikana se oli mahdotonta, koska en tiennyt mitä asioita haastateltavat nosta-

vat haastattelussa esiin. Tästä huolimatta esitin heille usein samoja kysymyksiä haastattelun aikana. Olen mielestäni kuvannut riittävästi haastattelun varsinaista prosessia. Olen käyttänyt analyysissä myös narratiivista lähestymistä, jolloin olen hyvin yksityiskohtaisesti pystynyt nostamaan esiin, miten haastattelu on kulkenut sekä tarinat haastatteluista. Empiirinen tieto, jota olen lähtenyt tuottamaan, löytyy haastateltavien tarinoista. Yksi muuttuja, jota ei voi jättää huomioimatta kysymyksen luotettavuuden osalta on se, että joillakin haastateltavilla on saattanut hoitoon hakeutuessa olla erittäin epäluuloinen asenne ammattiauttajia kohtaan, mutta pitkäaikaisen hoidon myötä suhtautuminen on muuttunut. Tästä johtuen saattaa olla, että heidän eletty elämänsä ja tämänhetkinen tilanne vaikuttavat siihen, mitä mieltä he ovat ammattilaisten osuudesta heidän hoitoonohjauksessaan. Toisaalta voi myös olla, että se on samasta syystä objektiivisempi.

Haastattelin ainoastaan viittä toipujaa. Laadullisessa tutkimuksessa sanotaan, että määrällä ei ole välttämättä niinkään merkitystä. Viisi oli tätä tutkimusta varten suhteellisen hyvä määrä, mutta tutkittavia olisi hyvin voinut olla enemmänkin. Jos heitä olisi ollut enemmän ja haastatteluita olisi tehty systemaattisemmin, esimerkiksi aloitettu tekemällä teemahaastatteluita, joiden pohjalta olisi luotu täsmentävämpiä strukturoituja tai puolistrukturoituja haastatteluita, olisi ollut mahdollista päästä yhä syvemmälle tutkimuskysymyksiin. Nyt ne jäävät tieteellisestä näkökulmasta luotettavuudeltaan osittain ohuiksi. Tosin tässä tutkimuksessa tarkoituksena oli löytää vastauksia toipujien tarinoista.

Ajatus tutkimuksen aiheeseen nousi ryhmätapaamisissa opinnäytetyöseminaareissa. Minulla ei ollut valmista yhteistyökumppania työtä varten, vaan lähdin etsimään sitä itse. Tutkimukseni ei lähtökohtaisesti ole noussut esiin työelämän tarpeista, mutta sen tavoitteena on tukea päihdehoitoa ja erityisesti lääkkeitöntä yhteisömuotoista hoitoa. Tutkimus ei suoranaisesti tue Harjulan yhteisön toimintaa, mutta päihdehoitoa elämää elävien yhteisöhoidossa olleiden toipujien tavoittaminen muilla menetelmillä olisi ollut erittäin vaikeaa, jos ei jopa mahdotonta. Tutkimus tarjoaa välillisesti kuitenkin tukea Harjulan toiminnalle tuomalla toipujien äänet kuuluviin. Tutkimuksella on siis mielestäni myös eettisesti kestävä tavoite tukea lääkkeitöntä pitkäaikaista yhteisöhoitoa.

Tutkimuksessa tutkija on vastuussa tieteelle, kanssaihmisille ja tutkimuskohteelle. Tutkimuksen ei pitäisi estää tieteen tekemistä. Tutkimusta ei saisi tehdä korottaakseen

omaa asemaansa tai kanssaihmistensä asemaa. Tutkijan on kohdeltava tutkimuskohdetta ihmisarvon mukaisesti. Tutkijan ei pitäisi lähteä tekemään tutkimusta, jonka kohteena hän ei itse haluaisi olla. Tutkija ei saa pakottaa tutkimuksen kohdetta tutkimukseen. (Grönfors 1982, 1985, 189.) Olen tutkimuksessani pohtinut hyvin paljon eettisiä kysymyksiä. Yksi tärkeimmistä eettisistä tekijöistä tutkimuksessani on ollut haastateltavien anonyymiuden takaaminen. Tutkimussuunnitelma on kulkenut oman ohjaavan lehtorini kautta eettiselle lautakunnalle, jossa se on saanut hyväksynnän. Haastateltaville on jaettu suostumuslomake haastattelua varten, jossa heille on selvitetty, mitä varten tutkimusta tehdään ja miten. Harjulan ohjaaja on kerännyt allekirjoituksen haastattelulupiin. Haastattelulomakkeessa on myös selvitetty, että haastateltavalla on lupa keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin tahansa omasta tahdostaan ilman, että hänen tarvitsee siihen erikseen selvittää syytä. Tutkittavat ovat olleet ennen haastattelua tietoisia, että haastattelut nauhoitetaan ja että nauhoitettua materiaalia käytetään tutkimuksessa. Olen myös ennen haastattelua muistuttanut, että poistan tutkimuksesta tunnistetiedot, kuten henkilöiden ja paikkojen nimet.

9 POHDINTAA

Päihderiippuvaisten pitkäaikaiseen lääkkeettömään hoitoon hakeutumiseen vaikuttavat monet yksilölliset tekijät. Jos haastateltavia olisi ollut enemmän, oletan, että esiin olisi noussut todennäköisesti vielä enemmän asioita, jotka ovat vaikuttaneet hoitoon hakeutumiseen ja ohjautumiseen. Tämä on mielestäni äärimmäisen tärkeää, on ymmärrettävä, että päihderiippuvuutta ja hoitoon ohjautumista ei voi toteuttaa yhdellä tavalla. Mielestäni ei ole olemassa yhdenlaista päihderiippuvaista käyttäytymistä tai mallia, jossa tekemällä oikeita valintoja saavutetaan tietynlainen tulos. Mielestäni haastateltavien tarinat tuovat tämän myös esiin. Jokaisella haastateltavalla on oma elämäntarinansa, jossa heidän yksilölliset valintansa ja elämänsä ovat vaikuttaneet hoitoon hakeutumiseen. Tästä syystä hoitoonohjauksessa olisi nähtävä ihminen, yksilö, jolla on omanlaisensa elämä ja tuettava tämän ihmisen yksilöllisiä tarpeita hoitoonohjauksessa, mitä hyvänsä ne sitten ovatkaan. On huomioitava, että päihderiippuvuus koskettaa ihmisiä kaikista yhteiskuntaluokista, kumpaakin sukupuolta ja eri-ikäisiä ihmisiä, joiden elämäntilanteet ovat hyvin erilaiset. Pitkäaikaiseen lääkkeettömään yhteisöhoitoon ei pelkästään päädy-

tä, sinne hakeudutaan myös määrätietoisesti, etenkin silloin, kun tavoitteena on päihdetömyys. Tässä tutkimuksessa olevien viiden ihmisten tarinat nostavat omalta osaltaan esiin tämän tosiasian. Aihetta olisi mielestäni kuitenkin tutkittava huomattavasti lisää.

Tämä tutkimus eri vaiheineen on ollut itselleni haastava. Työni pitkittyi merkittävästi ja sen tekeminen on tapahtunut ikään kuin pyrähdyksissä monissa vaiheissa. Se on valitettavaa, koska juuri sillä tavalla on helppo hukata ote kokonaisuudesta. Tästä huolimatta tutkimuksessa on juuri sitä sisältöä, mitä lähdin hakemaan. Se on myös vaikuttanut omaan ammatilliseen kehittymiseeni toivotulla tavalla. Olen saanut paljon tietoa ja ymmärrystä päihderiippuvuudesta, mutta myös riippuvuudesta ilmiönä yleisesti. Toivon, että tästä omaksumastani tiedosta, taidosta ja osaamisesta on mahdollisimman paljon hyötyä tulevaisuudessa.

Olen tyytyväinen, että olen saanut tuoda toipujien äänet kuuluviin. He ovat oman riippuvuutensa ammattilaisia ja mielestäni juuri heidän äänensä painaa. Päihderiippuvuudesta oppiminen on vaatinut, että kuuntelen ja yritän ymmärtää ihmisenä parhaan kykeni mukaan mitä minulle kerrotaan ja puhutaan. Olen kiitollinen haastateltaville siitä, että he ovat halunneet tuoda äänensä kuuluviin, mutta myös siitä, että olen saanut kuulla heidän selviytymistarinansa. Tarinoiden työstäminen on ollut opettavaista ja työlästä, mutta myös palkitsevaa. Laadullisen työn tekeminen on ajoittain ollut turhauttavaa. Se on työkenttänä jokseenkin abstrakti ja hämmennyksellä on ollut paljon tilaa työn tekemisessä. Loppua kohden olen kuitenkin ollut yhä tyytyväisempi siihen, että lähdin tekemään laadullista työtä.

Päihderiippuvuutta on tutkittu ilmeisen vähän, etenkin kentällä. Päihderiippuvaisten äänten esiin nostaminen heitä koskevassa hoidossa on mielestäni olennaista ja tärkeää. Hoitoon ohjautumista on tutkittu myös ilmeisen vähän. Se on sinänsä mielenkiintoista, koska luulisi, että hoitoon hakeutuminen ja pääseminen sekä siihen liittyvä prosessi olisi ilmeisen tärkeä tutkimuksen kohde. Tässä kohtaa olisi mielenkiintoista kuulla myös ammattilaisten ääniä, niissä paikoissa, joissa he kohtaavat päihderiippuvaisia. Nämä tekijät saattaisivat tuoda esiin kehittämisen tarpeita hoitoon ohjaamisessa. Mielenkiintoista olisi tietää myös, miksi hoitoon ei hakeuduta, miksi hakeudutaan lääkkeelliseen hoitoon ja miksi hakeudutaan korvaushoitoon. Mielestäni olisi myös hyödyllistä tehdä

tutkimuksia samasta tutkimusaiheesta kuin mistä olen tehnyt oman tutkimukseni. Useat eri metodein tehdyt tutkimukset voisivat tuoda esiin poikkileikkauspisteitä, joista voisi löytyä lisää hyödyllisiä yhdenmukaisuuksia, jotka auttavat hoitoon ohjautumisessa.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti 2001. Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Vastapaino
- Carey, Maggie & Russell, Shona 2006. Narratiivisen terapian peruskysymyksiä. Porvoo
Kuva ja mieli Ky
- Grönfors, Martti 1982, 1985. Kvalitatiivisen kenttätöyönmenetelmät. Porvoo: WSOY
- Hakkarainen, Pekka & Kaukonen, Olavi (toim.) 2002. Huumeiden käyttäjä
hyvinvointivaltiossa. Helsinki : Gaudeamus
- Harjula. Harjulassa tapahtuu. Helsingin sosiaaliviraston päihdehuollon
jälkikuntoutusyksikkö. Suojatie ry. Viitattu 13.3.2010
<http://www.suojatiery.fi/tapahtuu.pdf>
- Heinälä, Pekka; Kuoppasalmi, Kimmo & Lönnqvist, Jouko 1999. Päihteisiin liittyvät
häiriöt, 369-432.. Teoksessa Psykiatria (toim. Heikkinen, Martti;
Henriksson, Markus; Lönnqvist, Jouko; Marttunen, Mauri & Partonen,
Timo). Jyväskylä: Kustannus Oy Duodecim
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko; Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja Kirjoita.
Helsinki: Tammi
- Hännikäinen-Uutela, Anna-Liisa 2004. Uudelleen juurtuneet. Yhteisökasvatus vaikeasti
päihderiippuvaisten narkomaanien kuntoutuksessa. Väitöskirja.
Jyväskylän yliopisto: Kasvatustieteellinen tiedekunta.
- Kaipio, Kalevi 2008a. Mikkelin yhteisö. Mikä toimii huumeongelman hoitamisessa?
Viitattu 30.11.2008. www.mikkeliyhteiso.com/art3.html
- Kaipio, Kalevi 2008b. Mikkelin Yhteisö. Lääkkeettä päihdehoitoon. Viitattu
25.11.2008. www.mikkeliyhteiso.com/art4.html
- Kaipio, Kalevi 2008c. Mikkelin Yhteisö. Motivoivan haastattelun avulla voidaan
ymmärtää ihmisen muutosta ja auttaa häntä muuttumaan. Viitattu
25.11.2008. www.mikkeliyhteiso.com/art1.html
- Kaipio, Kalevi 2008d. Mikkelin yhteisö. Artikkelit. Viitattu 29.11.2008.
www.mikkeliyhteiso.com/artikkelit.html
- Kalliolan setlementti 2010. Kalliolan kiskon klinikka jatkaa toimintaansa.
Päihdepalvelut. Ajankohtaista. Tiedote. Viitattu 4.4.2010
<http://www.kalliola.fi/Paihdepalvelut/Ajankohtaista/Sivut/TIEDOTEKalliolanKiskonklinikkajatkatoimintaansa.aspx>

- Kennard, David 1998. An introduction to Therapeutic Communities. UK: Jessica Kingsley Publisher
- Kilgast, Eija 2006. Toivoa parempaan huomiseen. Avomyllyssä hoidettavana olleiden näkövammaisten päihdekuntoutujien kuntoutusprosessin arviointi 2001–2004. AMK jatkotutkinnon opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Laurean-ammattikorkeakoulu
- Murto, Kari 1997. Yhteisöhoidon suuntauksia. Helsinki: Käyttäytymistieteellinen tiedekunta
- Narcotics anonymous, world services 2010a. Kuka on addikti? Viitattu 12.3.2010.
<http://www.na.org/?ID=ips-fi-fi-who>
- Narcotics anonymous, world services 2010b. Miksi olemme tll? Viitattu 12.3.2010.
<http://www.na.org/?ID=ips-fi-fi-why>
- Narcotics anonymous, world services 2010c. Olenko addikti? Viitattu 12.3.2010.
<http://www.na.org/?ID=ips-fi-fi-IP7>
- Niskanen, Vesa A. Kvalitatiivinen tutkimus. Määrittelyä. Kohti tutkivaa työtapaa tapaa. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Viitattu 25.3.2010
<http://www.mm.helsinki.fi/users/niskanen/kotu/kvalmaar.htm>
- Sarvanti, Tapani 1997. Huumepolitiikka ja oikeudenmukaisuus. Väistökirja. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta
- Perälä, Jussi 2002. Hidasta ja nopeaa – amfetamiinin ja heroiinin käytön etnografiaa. Teoksessa Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa (toim. Hakkarainen, Pekka & Kaukonen, Olavi). Helsinki: Gaudeamus
- Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen Anita 2006a. Aineisto ja teorialähtöisyys. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Menetelmä opetuksen tietovarasto. Viitattu 24.3.2010
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html
- Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen Anita 2006b. Teemoittelu. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Menetelmä opetuksen tietovarasto. Viitattu 26.3.2010
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html
- Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen Anita 2006c. Naaratiiviset tarkastelutavat. Yhteiskuntatieteellinen tietovarasto. Menetelmä opetuksen tietovarasto.

Viitattu 26.3.2010

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_4.html

Puusniekka, Anna & Saaranen-Kauppinen Anita 2006d. Tyypittely.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Menetelmä opetuksen tietovaranto.

Viitattu 26.3.2010

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_5.html

Pyörälä, Eeva. Johdatus laadullisen tutkimuksen metodologiaan. Laadullinen ja

tilastollinen tutkimus. Viitattu 24.3.2010

<http://www.valt.helsinki.fi/yleope/kvali/kvali1.pdf>

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula Liisa 2005. Haastattelututkimus, tilanteet ja

vuorovaikutus. Jyväskylä: Vastapaino

Ruisniemi, Arja 2006. Minäkuvan muutos päihderiippuvuudesta toipumisessa.

Tutkimus yhteisöllisestä päihdekuntoutuksesta. Akateeminen väitöskirja.

Tampereen yliopisto

Svensson, Bengt 2009. Livet som narkoman. Artikkel. Malmöhögskola. Viitattu

2.4.2010 <http://www.mah.se/fakulteter-och-omraden/Halsa-och-samhalle-startsida/Forskning1/Detta-ar-forskningen-vid-Halsa-och-samhalle/Socialt-arbete/Forskare/Bengt-Svensson-FD-professor-i-socialt-arbete/Livet-som-narkoman/>

Suojatie Ry. Vertaistukea päihdekuntoutujille. Viitattu 4.4.2010

<http://www.suojatiery.fi/main.htm>